Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 274 (13988) | 1972 оной ноябриин 21, вторник | Сэн 2 мүнгэн

АЛШАДАЙ РЫСӨӨЕ ҮРГЭНӨӨР ЭЛГЭРҮҮЛЭЭ!

Коммунис партимнай XXIV съездынгээ шиидхэбэри бэелүүлжэ, социалис хүдөө ажахые саашадань хүг тула үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргажа байдаг. үшөө нэгэ гэршэ малшадай социалис мүрысөөе дэл тухай тогтоол болоно.

-эй ЦК, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет бо ЦСПС энэ тогтоол баталан абахадаа, хүдөөгэй ажалша колхоз, совхозуудай, фермэ болон бригадануудай түлентивүүдэй гаргаһан эдэбхи үүсхэл дэмжэһэн бай үеэ үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абажа, гүрэндаг болохын түлөө социалис мүрысөөн малшадай үшөө үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ дэлгэржэ эхилээ най республика дотор тиимэ мүрысөө Алтайн сов алишад, «Сибиряк» колхозой мал адуулагшад үүс. Тиигэжэ парти, правительствамнай ажалша нии бхи үүсхэл һайшаажа, энэ хэрэгые бүгэдэ ниитын бол тула тусхай тогтоол абаһан болоно. Энэ тогтоолой колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, фер бригадануудай коллективүүдэй дунда, колхоз болон дай, район болон округуудай, область болон хизаар автономито болон союзна республикануудай дунда бү социалис мүрысөө эмхидхэхын тула ниитэ-ойлгуу хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхые союзна республика компартинуудай ЦК-нууд, партиин обкомууд, край окружкомууд, горномууд, райкомууд, союзна, авто республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалша ытадуудай хизаарай, областной, окружной, районой муд, партийнэ, профсоюзай, комсомолой организа уялгалагдаа.

—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри бадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө мал ажалай хүдэлмэ эй бүхэсоюзна социал ис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон эй тогтоолые малшан бүхэндэ хүргэжэ, тэрэнэй уд хэсоюзна социалис мүрысөөнэй гуримые, мүрысөөндэ урмашуулха хэмжээнүүдые тодорхойгоор ойл үгэхэ гэээшэ партийна организацинуудай, ажахын рилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй ба ойлгууламжын хүдэл ябуулдаг бүхы хүнүүдэй нангин уялга болоно.

аймаг, колхоз, совхоз бүхэн үбэлжэлгын үедэ ма шэмэ абалгые дээшэлүүлхэ арга боломжоёо нарин тоолоно үзэхэ болоно. Энээнэй үндэһөөр социалис нэй тодорхой гурим, урмашуулгын хэмжээнүүд ха ёһотой. Мүн малшан бүхэнэй абаха социалис тодорхой, ойлгосотой байхаһаа гадна, уялгаяа дүүргэ түлөө ямар түлөөһэн, шан байхаб гэжэ мүн лэ хараа зэргэтэй.

дай социалис мүрысөө эмхидхэлгэ эдэ хэмжээнүүд абаха болоно. Тиигээд мүрысөөнэй ябасые, үрэ дүн тодорхой болзорой туршада олоной анхаралда та байха гэээшэ ехэ удха шанартай гэжэ мэдээжэ ааб малшадай мүрысөөе эмхидхэхэ талаар хүдөөгэй пар организацинууд нилээд ехэ дүршэлтэй болонхой. Ал колхозой һаалишадай, мүн «Сибиряк» колхозой малша эһэн мүрысөөе эмхидхэхэ талаар мүнөө республика ехэ юумэн хэгдээ. Гэбэшье дутуу дунданууд үшөөл

уялганууд абтахадаа ,ашаглагдаха арга боломжонууд хараада абтахагүй ушар гарана, зарим ажахынууд хэхэдэнь малшадта зохихо эрхэ байдал байгуу гүй, тэдэниие ажаһуудалай талаар хангалга гурим эмхидхэгдэнэгүй, мүрысөөнэй гурим, урмашуулгын нүүд малшан бүхэндэ хүргэгдэхэгүй гэхэ мэтэ дутаг үзэгдэдэг байна. Эдэ бүгэдые эртээнһээ хараадаа малшадаа дабтахагүй гэжэ оролдохо шухала. Малшадай мүрысөө эмхидхэхэдээ, дурсагдаһан тогтоол до алагдаһан хэмжээнүүдые, илангаяа мүрысөөндэ илаг урмашуулха хэмжээнүүдые, хүтэлбэри болгохо хэ. Эдэ хэмжээнүүд малшан бүхэниие ажалай габьяада бшуу.

өөр хэлэхэдэ, малшадай бүхэсоюзна социалис мүры дхэлгэдэ партийна, профсоюзай, комсомолой органи ажахын хүтэлбэрилэгшэд харюусалга ехэтэйгээр энэ мүрысөөнэй гуримые малшадтай суг хамта на таар хаража үзэхэ, тиигээд мүрысөөнэй ябасые саг харуулжа байха болоно. Тэрэшэлэн мүрысөөнэй тү эй дүй дүршэлые, эрдэм наукын туйлалтануудые ндэ нэбтэрүүлхэ гэээшэ мүрысөөнэй шухала зорилго нэгэн мүн.

жэлэй үбэлжэлгэ онсо харюусалгатай. Ушар юуб үнгэрһэн зун ган гасуур боложо, үбһэ тэжээл бэлэд нилээд ехэ бэрхэшээл ушаруулаа. Республикымнай колхоз, совхозууд ниитынгээ малые үбһэ тэжээлээр хангажа шадаагүй. Тиимэһээ тэжээлээ гамтайгаар гар үбэлжэлгые гарзагүйгөөр үнгэргэхэһөө гадна, энэ үедэ ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ — иимэ дайшалхы зорилго. Хүдөөгэй ажалша бүхэн, малшан бүхэн үсэд нэ р, эрмэлзэл, оролдосо ехэтэйгээр, ажалай габьяа ажаллаха болоно. Тиигэбэл амжалта туйлагдаха. на социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаха үдэр, 1973 иин 1-дэ, Буряад оронһоомнай шалгаржа гараһан лэй ажалайнь амжалтын ехэ байхань дамжаггүй.

ажахын ажалшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ , 1972—1973 онуудай туршада мяха, һү болон дай бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ хэ амжалта туйлаха байһандань батаар этигэжэ бай ПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС

дай бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүлэн үргэ раг лэ!

Хүдөөгэй ажалшад! ҮБЭЛЖЭЛГЫН ҮЕДЭ МЯХА, ҺҮ ЭЛБЭГЭЭР АБАХЫН ТҮЛӨӨ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоёл!

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ

Ойн баярай түүхэтэ жэлдэ манай Бэшүүрэй совхозой хүдэлмэришэд Эхэ орондоо 5250 центнер мяха тушааха түсэбтэй байһан. Арба һарын дүнгөөр бидэ 4500 центнер мяха гүрэндөө худалдаад байнабди. Декабриин 15 болотор гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ арга манда гүйсэд бии.

1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолдо харюу болгон, Улаан-Үдын мяханай комбинадта тус бүриин 3,5 килограмм шэгнүүртэй 15 мянган галуу, мүн 100 гаран гахай, хорёод үхэр тушаажа, хараалһан даабариян 50 центнерээр үлүүлхээр хараалнабди.

Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой үхэршэдэй гаргаһан үүсхэлые ажахымнай малшад үни хада дэмжээд, үбэлэй һарануудта шахамал бүхэнөө табигдаһан рационойнь ёһоор эдеэлүүлжэ, үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдээ килограммаар нэмээхэ түхайгаа мэдүүлээ һэн.

Ажахымнай бэрхэ үхэршэд Михаил Севастьянович Афанасьев, Ананий Трифонович Литвинцев гэгшэд 1973 оной I кварталда тушаагдаха 320 хашарагуудые харууһална. Эндэхи хашараг бүхэн мүнөө 290 килограмм татана. Гүрэндэ тушаагдаха үе болотор тэдэ шахамал бүхэнөө 370—380 килограммтай болгожо ябуулха юм. Буруушад Тимофей Илларионович Афанасьев, Кирилл Кириллович Утенков гэгшэд хаража байһан 200 гаран буруунуудаа үбэлэй туршада тус бүриень центнерээр нэмээхэ зорилготой хүдэлжэ байнхай.

Б. ЮМСУНОВ,
Бэшүүрэй совхозой директор.

ҺАЙН БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Хүрбэ голой эрьедэ дүтэшэг Ээтэ гэжэ хадын бооридо ахалагша хонишон Дамдин Дугаржаповай даадаг отара үбэлжэжэ байнхай.

Хонидойнь байра, бүхы байдалынь харахада дарагар һайнаар бэлдэгдэнхэй. Хашаань газаа тээһээ шабагданхай, шэнэхэн һолоомоор хушагданхай, үбһэ тэжээлынь хуу зөөгдэнхэй, хохиршье горитой бэлдэгдэнхэй харагдана. Юрэдөөл ажалша бэрхэ зон эндэ хүдэлдэг гэжэ мэдэхээр.

— Энэ жэлдэ Хүрбымнай совхозой дирекци эдэ 500 эхэ хонидой отара даажа абыш даа гэээд дурадхаа юм. Дүй дүршэл багатай дээрэһээ түрүүшээр хүндэхэн байха гэжэ мэдээшье һаа, коммунист хүн аад, хонишон болохогүйб гэжэ арсаха аргагүй байгаа,— гэжэ Д. Дугаржапов хэлэнэ.

Хонишод урдахи харюусалгаяа ойлгожо, ажаллажа эхилһэн түрүүшын үдэрһөө габшагайгаар хүдэлөө. Совхозойнгоо дүй дүршэлтэй хонишодһоо мэдээгүй юумээ һуража байгаад, үбэлжэлгэдэ хэрэгтэй бүхы юумэ бэлдээ юм. Мүнөө хонидоо һайнаар адуулжа, түрэхэһөөнь урда тобир тарган байлгахые оролдоно.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Хори.

1200-һаа БАГА БЭШЭ

Шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй үедэ адууһа малаа оролдосотой һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ, мяха, һү, ехээр абаха, гүрэндөө элбэгээр худалдаха гэээшэ тон харюусалгатай зорилго байһаниинь хэндэшье мэдээжэ.

Тиимэһээ 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолые бидэ малшад үнэн зүрхэнһөө һайшаанабди. Энэ тогтоол зориг дээрэмнай зориг, хүсэн дээрэмнай хүсэ нэмээбэ.

Бүхы арга боломжоёо хэрэглэн, хамаг хаба шадалаа элсүүлэн, габшагай шангаар мүрысэжэл хүдэлхэдөө, хүшэр хүндэ үбэлжэлгые эрхимээр дабажа гараха, амжалта туйлаха байнабди.

Манай Наринай фермынхид ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1780 гаран килограмм һү һаагаад, колхозойнгоо фермэнүүдэй дунда түрүү һуури эзэлбэ. Илангаяа үбэлжэлгын эхилһээр һү һаали эрид дээшэлжэ байна. Хэрбээ октябриин тэн багаар фермэдэ бүхы үнеэдһээ сүүдхын 610 килограмм һүн һаагдадаг һаа, мүнөө 750 килограммда хүрэөд, тэрэмнай үдэрһөө үдэртэ дээшэлнэ. Мүн нёдондоной энэ үеынхиһөөшье һүн ехэ һаагдана.

Зарим түрүү һаалишаднай үшөөшье ехэ һү һаадаг. Жэшээлхэдэ, Татьяна Данилова жэлэй эхинһээ хойшо арба һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2200 килограмм һү һаагаад, колхоз соогоо мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябанхай. Тэрэшэлэн бэрхэ һаалишад Евдокия Сагаханова. Цыбик Аюшеева гэгшэд тэрэнһээ ехэшье гээгдээгүй.

Үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һаахын тула малайнгаа байрые намартаа эрхимээр заһабарилаа, дулаалаа һэмди. Үхэр малай эдихэ үбһэ тэжээл хүсэд хүсэхөөр зөөгдэжэ абтаа юм. Бүри октябриин эхеэр фермэдэ тэжээл буйлуулагдажа эхилээ. Үбэлжэлгын түрүүшын үдэрһөө үнеэдтэ үбһэ, зелёнко, силосһээ гадна, һолоомо хэршэжэ, халуун ууралда дэбтээжэ, талханаар худхажа эһээжэ эдюулнэбди. Малай тэжээл буйлуулдаг цехтэ хүдэлдэг Давид Нелдушкин даалгагдаһан ажалдаа ехэ харюусалгатайгаар хандадаг.

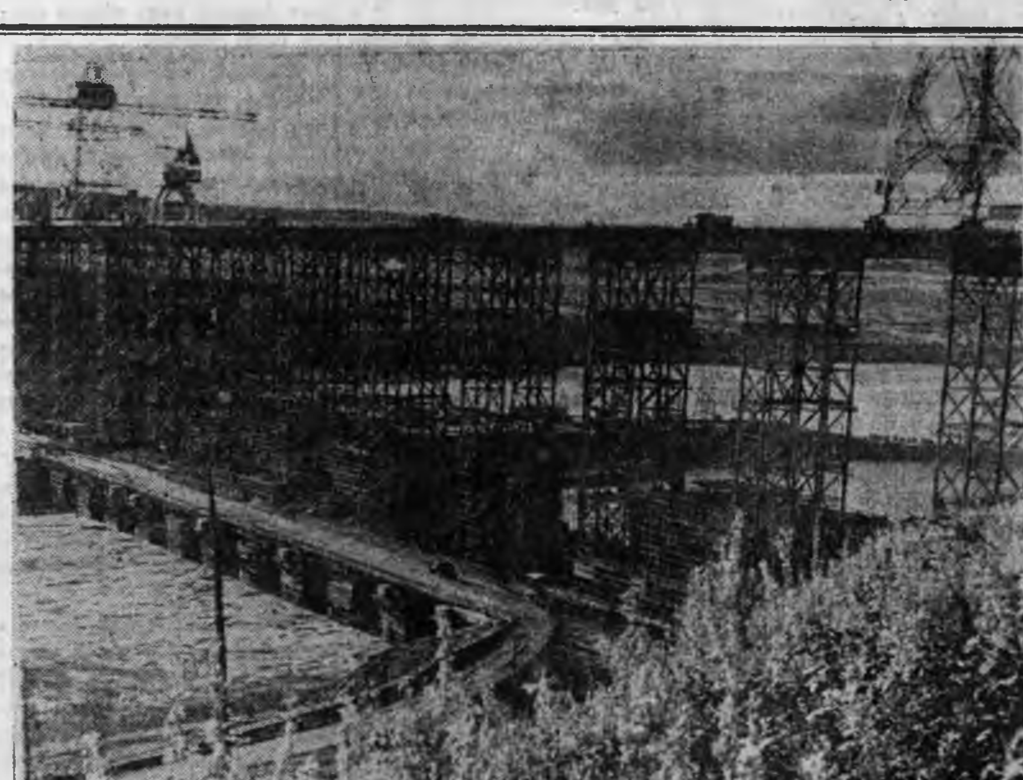
Өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, манай фермынхид үбэлжэлгын, долоо һарада үнеэн бүриһөө 1200 килограммһаа бага бэшэ һү һааха уялга абанхай.

Д. ДОНДОКОВ,
Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Наринай фермые даагша.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ СОВХОЗУУДАЙ ГҮРЭНДЭ МЯХА, ҺҮ ТУШААХА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1972 оной ноябриин 16-най мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ нэмэлтэ даабаритайгаар, процентээр)

Аймагууд	Мяхан	Һүн
Баргажанай	96	107
Баунтын	88	106
Бэшүүрэй	83	85
Зэдын	97	98
Яруунын	73	89
Загарайн	73	84
Захааминай	101	103
Кабанскын	88	92
Хэжэнгын	76	89
Хурамхаанай	82	97
Хяагтын	99	87
Мухар-Шэбэрэй	94	90
Ахын	90	129
Прибайкалиин	85	93
Хойто Байгалай	72	212
Сэлэнгын	78	89
Түнхэнэй	88	112
Улаан-Үдын	87	90
Хориин	76	92
Республика бүх.	88	93

БҮГЭДЭ ОРОНОЙ ХАМТЫН БАРИЛГА ДЭЭРЭ

«Усть-Илим» гэһэн үгэнүүдые мэдэхэгүй хүн мүнөө байхагүй ёһотой даа. Ороной зүг бүхэнһөө залуушуул Сибирь ерэжэ, хүнэй ябаагүй газарта энергопромышленна комплекс бодхоожо байна бшуу.

Мүнөө Усть-Илим урган хүгжэжэ байнхай. Эндэ промышленна объектнүүд олооро баригдана.

Ангар мүрэнэй урасхалые зуун метр үндэр эстакада хаана. Бетоной ехэ завод ашаглалгада орохоор бэлэн болонхой. Энэ асари томо барилгын эршэтэ объект болохо хайр шулуу сорт сортоорнь илгаха фабрикада эршэтэй ажал түлэг дундаа ябана.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байһан барилгашад энэ жэлэй дүүрэтэр гидроэлектростанциин плотинада 500 мянган кубическа метр бетон шудхаха гэжэ оролдон ажаллана. ГЭС-эй түрүүшын агрегадууд 1974 ондо ашаглалгада орохоор хараалагданхай. Комсомолшуудай бүхэсоюзна барилга дээрэ Советскэ Союзай арадуудай аха дүүгэй хани нүхэсэл илангаяа элирнэ. Эндэ ород, казах ба яхад, буряад ба осетин, украин ба белорус яһатан нэгэ бүлэ болон ажаллана. Ороной зүг бүхэнһөө машина, барилгын материал, элдэб түхеэрэлгэ ерэжэл байдаг. Сибириин энергетическэ бааза байгуулгада хабаадалсажа байһан республикануудай хубита энэ гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Усть-Илимскэ ГЭС-эй баригдажа байһан Толстойн хушуунай дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

АЙЛШАЛАЛГА ДҮҮРЭБЭ

НРБ-гэй партийно-правительственна делегаци Москваһаа мордоо

Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков түрүүтэй Болгариин Арадай Республикын партийно-правительственна делегаци Эхэ орондоо бусахаяа ноябриин 18-да Москваһаа мордоо.

Энэ делегаци КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар ноябриин 13-һаа Советскэ Союзда албанай хэрэгээр айлшалһан байна. Болгар ханинар Москваһаа гадна, Тбилисидэ хүрөө.

Болгар ханинарай ябаһан замуудтань НРБ-гэй ба СССР-эй тугууд хиидхэгдэнхэй, транспарантнууд дэлгээгдэнхэй байба. Советскэ Союзай ба Болгариин Арадай Республикын аха дүү арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан үгэнүүд тэдэ транспарантнууд дээгүүр аржын харагдана. Ниислэл хотын олон мянган зон партийно-правительственна делегациин гэшүүдые халуунаар амаршалба.

Аха дүү хоёр ороной гүрэнэй тугуудай хиидхэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэһээ Болгариин хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев болон бусад тушаалтад үдэшөө.

Болгар ханинарай мордолготой дашарамдуулан, гурбан янзын зэбсэгтэ хүсэнэй — ябаган сэрэгшэдэй, лётчигуудай, морягуудай хүндэлэлэй харуул жагсаагдаа.

Хүндэлэлэй харуулай начальник партийно-правительственна делегациин толгойлогшо Тодор Живковтэ рапорт үгэбэ. Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэн ханхинаа.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Тодор Живков совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябабад. Аэродром дээрэ ерэһэн Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэд болгар арадай түлөөлэгшэдые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа. Совет-болгар хани барисаанай, Болгариин Коммунис партиин хүндэлэлдэ, Болгариин ажалшадай хүндэлэлдэ үреэлэй үгэнүүд хэлэгдэбэ.

Хүндэлэлэй харуулай сэрэгшэд совет, болгар хүтэлбэрилэгшэдэй урдуур баярай маршаар дабшан гараа.

Совет хүтэлбэрилэгшэд Тодор Живковтэй, Болгариин бусад партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшадтай хани халуунаар, аха дүүгэй ёһоор баяр хүргэлсэн тараба. Пионернүүд болгар нүхэдтэ сэсэгүүдые барюулаа.

Хэдэн минутын үнгэрэмсөөр тусхай самолёт агаарта дэгдээд, Софи тээшэ шэглэн ниидэбэ.

(ТАСС).

Р:

ПРОФЕССОР УСИНОВАЙ ЭЭЛТЭНҮҮД

һаа фото-буулга хэдэ хэрэглэгдэхэ на объектив суу оптик, Гүрэнэй лауреат, профес М. Русиновай зо болгоһон зууда болобо. Энэ при эл кадр соо 100 хэн метр талмай дадаа пленко дээ хан харгын чемо томо бэшэ юумэ тодорхойлхо бай

объектив далайн фото-буулгабари хэрэглэгдэдэг, ме ическа одонууд дадаг, мүн юрын арадуудта һуул суута «Руссар тоодо нэмэжэ .

Мүнөө Ленинградай тодо механикын ба оптикын институдай кафедрые толгойлжо байдаг энэ эрдэмтэ 40 жэл соо хүдэлхэдөө промышленностьда хэдэн миллион түхэригэй олзотой приборнуудые бүтээһэн байна.

ТҮҮХЭТЭ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

БЕЛОРУССИ:

НАМАГ ГАЗАР ЭДЛЭГДЭНЭ

Брестын оластиин Кобринска районой Ждановай нэрэмжэтэ, «Победа», «За мир» колхозуудта 1.200 гаран гектар газар намагһаа сүлөөлжэ үгэһэн намаг хатаалгын системэ гүрэнэй шалгалта гараба. Энэ системэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа юһэн һараар урид ашаглалгада үгтөө. Эндэ каналнуудые малтахын орондо томо диаметртэй асбоцементнэ соргонууд хэрэглэгдэжэ, тариалангай газар алмагдаһан байха юм. Шулуугаар хушагдаһан хэдэн һалаатай харгы баригдаа.

Энэ хадаа мүнөө жэлдэ ашаглалгада үгтэһэн область соогоо 35-дахи системэ болоно.

ЭСТОНИ:

ҮҮЛТЭРТЭ МАЛАЙ ФЕРМЭНҮҮД

Эстониин ажахынууд үүлтэртэ мал тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй, мүнөө түсэбһөө гадуур худалдалга ябажа байна.

Республикын колхоз, совхозуудай олонхинь үүлтэртэ малай фермэнүүдтэй. Зарим ажахынуудта хэдэн иимэ фермэ бии. Тэндэ үхэр, мори, гахай мэтэ мал үсхэбэрилэгдэдэг.

Малай үүлтэр һайжаруулга ехэхэн хүдэлмэриин ашаар туйлагданхай. Эстониин улаан ба хара эреэн үнеэд мяхалиг, һүшье ехые үгэдэг байха юм. «Пыдрангу» совхоздо 650 иимэ үнеэн бүриһөө жэл соо дунда зэргээр 5.200 килограмм һүн һаагдана. Һүниинь 4 гаран процент тоһолиг шанартай.

Республикын олохон ажахынуудта һайн үүлтэрэй зарим үнеэд жэлдээ 10 мянган килограмм 5 процент тоһолиг һү үгэдэг байна.

Үүлтэртэ мал жэл бүри олошорно. Эстониин ССР тэдэниие оронойнгоо союзна республика бүхэндэ эльгээнэ.

ЛИТВА.

КОЛХОЗДО МУЗЕЙ НЭЭГДЭБЭ

Тариашанай ажабайдал харуулһан музей Литвагай «Яунойи гвардия» колхоздо нээгдэбэ. Тус музейе эмхидхэһэн эндэхи хизаар ороноо шэнжэлэгшэд хүдөө ажахын зэмсэг, 18-дахи зуун жэлэй тариашанай гэр соохи зүйлнүүдые яһала олоор суглуулһан байна.

Энэ экспозици 300 гаран жэлэй урда баригдаһан усадьбада табигданхай. Колхозой түүхые харуулһан тусхай таһалга эндэ гол һуури эзэлнэ.

КПСС-эй райкомуудта

ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД ХАРААЛАГДАА

МУХАР-ШЭБЭР (Телефоноор абтаба). Эндэ КПСС-эй райкомой ээлжээтэ пленум болобо. Намарай сагай газар ажалай хүдэлмэриин дүнгүүд, малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ болон ерэхэ 1973 ондо бэелүүлхэ гол зорилгонууд тухай асуудал зүбшэгдөө. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев элидхэл хэһэн байна.

Нёдондонойхидо орходоо энэ жэлдэ газар таряалангһаа бага ургаса абтаа. Илангаяа орооһото ургамалнуудай ургаса урда жэлнүүдэйхидэ орходоо бирагүй байжа, жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй. Энэ дутагдалые гансал байгаалиин уларилда тохохын аргагүй. Нэгэ эрхэ байдалтай байгаад, «Искра» колхозой таряашад гектар бүриһөө дунда зэргээр 16 центнер орооһо хуряагаа. Харин тиихэдэ аймаг бүхы дээрээ 10,9 центнер болгоһон байха юм.

Ерэхэ жэлэй хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэдхэл баһал хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ. Хүрэнгын үрэһэ хааха, сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон.

Мал ажал дээрэшье дутуу дунда юумэ баһал олон. Илангаяа һү абалга мүртэй дээшэлнэгүй. Һү абаха жэлэй түсэб 85,9 процент болоошье һаа, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, ургалтань миил 4,7 процент болоно.

Аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ, ашаг үрыень арьбадхаха хэрэгтэ «Сельхозтехникын» аймагтахи отделени, «Бурводстрой» трестын ПМК гэхэшэлэн ехэ туһа нэмэри хүргэхэ ёһотой аад, тэдэнэр угаа бирагүйгөөр ажал хүдэлмэреэ эмхидхэнэ гэжэ шүүмжэлэлдэ ороо.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонууд хараалагдаа. Малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ талаар дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд мүн абтаһан байна.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ХАРЮУСАЛГА, ҮҮРГЫЕНЬ УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

ПАРТИИН АЖАБАЙ...

Райкомой пленумһээ тэмдэглэл

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ эрдэмтэ мэргэжэлтэдэй хабаададаг үүргые улам дээшэлүүлхэ тухай асуудал КПСС-эй Зэдын райкомой пленум зүбшэн хэлсээ. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь А. Р. Потепалов элидхэл хэһэн байна.

Аймагай ажахынуудай али бүхы һалбаринуудые саашалань улам хүгжөөхэ талаар хүдэлмэри эрхилхэдээ, партиин райком гол түлэб хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ түшэглэн, тэдэнэй эмхидхэхы, ударидахы шадабариие, эрдэм бэлигые зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэжэ оролдодог. Мүнөө аймаг дотор хамтадаа хүдөө ажахын эрдэм мэргэжэлтэй 268 хүн (тэрэнэй 108-нь дээдэ һургуулитай) хүдэлжэ байдаг. Колхозуудые абаад үзэбэл, тус бүридөө дунда зэргээр 21 мэргэжэлтэдтэй байха юм. Эдэмнай зоотехнигүүд, агрономууд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд, механик болон инженернүүд болоно гэшэ.

Эдэнэрэй диилэнхи олон мэргэжэлтэд эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы хүдэлмэреэ эрдэм наукын һургаал болон түйлалтануудтай нягта холбоотойгоор ябуулна. Тэрэнэй аша үрөөр һүүлэй хэдэн жэлэй туршада аймагай ажахынуудай тариан ажал, мал ажал, тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэри яһала һайн дүнгүүдтэй болоо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Жэшээнь, Борьёогой совхозой, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай мэргэжэлтэд эрдэм ухаанай заабаринуудые зүбөөр баримталан, үйлэдбэридөө шадамараар нэбтэрүүлнэ, үйлэдбэриин технологиие мүнөөнэй эрилтын ёһоор шэнэдхэн хубилгана. Тиихэ зуураа материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, абтаһан продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулха талаар горитой алхам хэһэн байна.

Борьёогой совхозой инженер-механик В. Н. Шантаханов, агроном Н. П. Зайцев, ветеринар В. Н. Выборов болон бусад һүүлэй жэлнүүдтэ мал ажал тариан ажал хоёрые зэргэ хүгжөөхэ зорилгоор холын бодомжотой хүдэлмэри ябуулна. Энээнэй ашаар энэ жэлдэ бүхы 655 гектар сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 24,5 центнер үбһэ хуряажа абаа. Гадна нилээд ехэ витаминна үбһэн бэлэдхэгдэһэн байна. Эндэхи нүхэр Чекомазовай даадаг звено һүүлэй 4—5 жэл соо 140 гектар газарһаа 20 центнерһээ дээшэ, харин энэ жэлдэ 39,9 центнер үбһэ хуряагаа бшуу. Талха таряанайшье ургаса жэл бүри дээшэлнэ. Нёдондо гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө хоёр дахин, малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэһэн зэргэтэй. Агроном нүхэр Зайцевай оролдолгоор шаблаагүй анзаһаар газар хахалха арга, мүн бусад культуртехническэ хэмжээ ябуулганууд үргэнөөр эндэ нэбтэрүүлэгдээ.

Мүн үнгэрһэн 6—7 жэлэй туршада имагтал мал ажалай эрдэмтэ мэргэжэлтэдэй түйлаһан хүдэлмэриин ашаар эхэ хонидой тоо толгой бүхы һүрэгэй 40 процентнь болонхой гээшэ. Тэдэнэй 34 процентнь 1 классай (харин 1967 ондо 21 процент) байһан. Тэрэшэлэн эртын хурьга абадаг гуримда ажахыгаараа ороо. Эхэ хонидоо 30—35 хоногой туршада үрэжүүлжэ шададаг, 10—15 хоног соо бүхы хонин һүрэгэйнгөө нооһые хайшалжа үрдидэг болоо. Иимэ ехэ хубилалта хэһэнэй ашаар совхозоороо 100 эхэ хонин бүриһөө 107 хурьга түлжүүлһэн, ехэ хонин бүриһөө 4 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалжа абаһан байха юм. Эгээнээр болоходо эндэхи мэргэжэлтэд үйлэдбэриин ёһотойл технологууд, экономистнууд болонхой бшуу.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай, «Октябрьский» совхозой мэргэжэлтэдэй хэжэ байһан хүдэлмэри элидхэл соо һайшаагдаа.

Гэбэшье хүдөө ажахын эрдэмтэ мэргэжэлтэдэй нэгэ ажахыһаа нүгөөдэдэ ошохо, үгышье һаа аймагһаа гаража ябашаха ушар олон үзэгдэнэ. Табан жэлэй туршада аймаг дотор 70 мэргэжэлтэд һэлгэгдэһэн, ондоо тээшээ ябуултаһан баримта бии. Илангаяа Оёорой (37 мэргэжэлтэд), «Октябрьский» (24 мэргэжэлтэд) совхозууд энэ талаар ехэ дутагдалтай.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада энэ аймагта хүдэлхөөр 22 мэргэжэлтэд ерэһэн байха юм. Эдэнэй 80 процентнь нютагай хүбүүд, басагад. Тиихэдэ тус аймагһаа мүнөө үедэ институт болон техникумүүдтэ 214 хүн һурана. Үшөө 59 заочнигууд бии. Эдэмнай манай хүдөө ажахын ерээдүйн мэргэжэлтэд гээшэ. Ойрын хэдэн жэлэй туршада бригадирнуудые, отделениие даагшанарые хүдөө ажахын дунда, дээдэ эрдэмтэй болгохо гэһэн зорилго шиидхэгдэхэ байха. Мүнөө дээрээ тракторна 31, хонин ажалай 17, МТФ-эйн 33 бригадирнуудай ороймоол 20 хүниинь лэ дунда һургуулиин тусхай эрдэмтэй, бэшэниинь практигууд юм.

Эдэ мэтые хараадаа абан, партиин райком мэргэжэлтэдэй, бригадирнууд болон бусад дунда шатын түшаалтадай мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула курсануудта эльгээдэг, колхозууд, совхозуудта мэргэжэл дээшэлүүлхэ һуралсал эмхидхэдэг болонхой юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн зуугаад тракторист, комбайнернууд бэлдэгдээ. Малшадай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлэгдэжэ, олониинь тусхай класстай болгогдоо. Энээнһээ гадна һарадаа нэгэ удаа аймаг соо экономическа һуралсал үнгэргэгдэнэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхын тула түрүүшүүлэй зүблөөн, конкурс хөөрэлдөөн болодог заншалтай.

Гэхэ зуура хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргые мүнөө сагай эрилтэдэ зохилдуулан дээшэлүүлхэ талаар ябуулгададаг хүдэлмэридэ дутагдалнууд яһала бии. Зарим ажахынууд, жэшээнь, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлени, Ториин, «Заречный» совхозуудай дирекцинүүд шэнэ ерэһэн залуу мэргэжэлтэдые гэр байраар хангадаггүй, ажаһуудалайнь бусад эрилтэнүүдые һайнаар хангаха гэжэ оролдодоггүй, үнгэрхэдөө һураһан, шудалһан мэргэжэлээрнь тэдэниие хүдэлгэдэггүй, хүдэлмэриинь һэлгэхэ гэхэ мэтын ёһон бусын ушарнууд тохёолдодог. Тэрээнһээ шалтагаалан, нилээд олон мэргэжэлтэд тушаалһаа арсадаг, ондоо тээшээ ябашадаг байна бшуу. Мал ажалай мэргэжэлтэд, илангаяа зоотехнинүүд, ветеринарнууд ехэнхи ушарта ябаган, мотоцикл, машина үгы, мори унаашагүй байдаг. Эгээл иимэ байдалһаа боложо, табан жэл соо Оёорой совхоздо 33, «Октябрьский» — 24, «Заречный» — 24, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо — 14, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо — 16 ... һэлгэгдээ.

Хүдөө ажахын ...дые мотоцикл болон ...шинаар хангаха хэрэ... шиидхэгдэнэ гэжэ ... совхозой инженер ... В. Л. Шантаханов, Д... заровай нэрэмжэтэ ... главна зоотехник Б. ... гэгшэд пленум дээрэ ... хэдээ тэмдэглэһэн ... рим ушарта хүдөө ... мэргэжэлтэдтэ саашал... ха, шадабаряа арь... эрдэм наукын, түрүү ... шэдэй түйлалтануу... ха эрхэ байдал, ар... жо дуталдана. Малш... ханизаторнуудай һур... хидхэхэ гэхэдэ тусха... сэлнүүдээр хангагда... шээл үнгэргэхэ ... байдаггүй гэжэ Тори... зой инженер-механи... Матвеев, «Коммуниз... зой — нүхэр Дамче... тэмдэглээ.

Хүдөө ажахын ...дэй харюусалга, үүр... шэлүүлхэ зорилго ... дэлгэрэнгы тогтоол ... баталан абаа.

Д. АЮШ...
манай тусха...

АРБА ҺАРА СОО—ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэд һүүлэй үедэ ажалай эрхим амжалта түйлажа ябана. Эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо арадай ажахыда 310 мянганһаа дээшэ кубометр һайн шанартай модо үгөөд байна. «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудай дунда түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ ябадаг тус леспромхозой модошод жэлэй дүүрэтэр дүн хамтадань 400-гаад мянган кубометр модо бэлэглэхэ зорилго урдаа табина.

Иимэ амжалта яагаад түйлагдаа юм гэхэдэ, нэн түрүүн. модо бэлэдхэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдэһэн, хүдэлмэришэдэй дунда нниитэ-политическэ, ойлгуулалжын хүдэлмэри һайнаар табигдаһан байха юм.

— Модошодойнгоо дунда, илангаяа бага комплексно бригадануудай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые оролдодог болонхойбди,—гэжэ тус леспромхозой парткомой секретарь К. Е. Заварухин хөөрэнэ.

Модошодой дунда ажалай түрүүшүүл һараһаа һарада олошорно. И. А. Кожевин, Г. С. Яричин, В. М. Белик, А. М. Чирков, М. Е. Трегубов, Н. Ф. Хайрутдинов болон бусадай ударидадаг бага комплексно бригадын гэшүүд эрхим амжалта түйлана. Эдэнэр тус тустаа жэлэй эхинһээ хойшо 17—19 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, оронойнгоо барилгануудта эльгээһэн байна. Тэдэнэрэй зарим бригаданууд түсэбөөр хараалагдаһанһаа 4—6 мянгаад кубометр модо үлүү бэлэдхэнхэй.

Леспромхозой модо бэлэдхэдэг гурбан пунктнуудай дундаһаа Ленинэй орденой кавалер Иван Иннокентьевич Скосырскиин хүтэлбэрилдэг Лебяжиин пунктын коллектив социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябана. Тус лесопунктын модошод юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ түсэбһөө гадуур 23 мянган кубометр эрхим шанартай модо бэлэдхэжэ, арадай ажахыда эльгээһэн байха юм. Лебяжиин модо бэлэдхэгшэд түйлаһан амжалтаяа улам арьбадхан, түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхын хойноһоо шармайн оролдоно.

— Арба һарын туршада манай пунктын коллектив модо шэрэхэ, буулгаха түсэбүүдээ холо үлүүлэн дүүргээһэн. Тийхэдэ СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгамнай сүм дүүргэгдэбэ. Тиигээд байхадаа жэлэй дүүрэтэр энэ мүрысөөгөө саашань үргэлжэлүүлжэ, түсэбһөө гадуур дүн хамтадань 14 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ зорилготойбди. Энэмнай Лебяжиин пунктын модо бэлэдхэгшэдэй бэлэг болохо зэргэтэй,—гэжэ тус пунктын начальник И. И. Скосырский омогорхоно.

Иван Иннокентьевич урдандаа тус пунктда юрын трактористаар хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Тиихэдээ эрхим ажалаараа холо ойгуур суурхажа, алдаршаа һааб даа. Республикын леспромхозуудай трактористнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ тэрэ түрүү һуури эзэлжэ гараһан байгаа. Тиигэжэ, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө этигэл найдабарида хүртэжэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар 1966 ондо дэбжүүлэгдэһэн, эрхим ажалайнгаа түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаһан байха юм.

1971 оной январь һараһаа лесопунктын начальнигаар хүдэлжэ эхилхэдээ, бүхы ажал хүдэлмэреэ өөрынгөө табан хургандал адли мэдэхэ болоһон, һүбэлгэн бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ байһанаа нүхэр Скосырский харуулжа шадаа бшуу.

Нүхэр Скосырскиин ударидадаг лесопунктын бага комплексно юһэн бригаданууданнь 7-ниинь арба һарын туршада жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргэжэ, бусад лесопунктнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ ха юм. Жэшээнь, коммунис ажалай ударник, арбаад жэлэй туршада модо таллуулжа ябаһан В. М. Белигэй, наймадахи табан жэлэй дүнгөөр Ажалай Улаан тугай орденоор шагнагдаһан моторист Г. С. Яричин, трактораар модо ашаалагша В. И. Афанасьев болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригаданууд эрхимүүдэй тоодо оролсоно.

— Бригадымнай табан гэшүүд алиниинь алин гэшэгүй урдаа табигдаһан даабари, түсэбүүдээ үдэр бүри үлүүлэн дүүргэхын хойноһоо оролдожо ябадаг юм. Эдэ бүгэдын ашаар арба һарын туршада жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 14 мянган кубометр модо Эхэ орондоо бэлдээд байнабди. Жэлэй дүүрэтэр үшөө хэдэн мянган кубометр модо оронойнгоо барилгануудта бэлэглэхэ зорилготойбди,— гэжэ В. И. Афанасьев хөөрөөһэн.

Баргажанай леспромхозой Лебяжиин, Гусихын, Журавлихиин лесопунктнуудай бэлэдхэһэн модон үдэр, һүнигүй доодо складта зөөгдэнэ. Леспромхозой түрүү жолоошод Н. И. Кожевин, Н. Ф. Серебренников, М. М. Турт, М. Я. Семушев, Н. Д. Шелковников болон бусад үдэртөө хоёр гурбан эрьесэ хэжэ үрдинэ. Мүнөө эндэ саһан ехээр орожо, модо шэрэлгэдэ тойбо татана. Тиибэ яабашье һаань, эдэнэр 36—40 километрэй зайһаа модо шэрэхэдээ үдэр, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зүүн гарһаа Лебяжиин лесопунктын начальник И. И. Скосырский трактораар модо ашаалагша В. И. Афанасьевтай хөөрэлдэжэ байна. Василий Иосифовичой хүдэлдэг трактор ажалдаа.

Авторай фото.

„БҮГЭДЭНДЭ БЭЛЭГЛЭЬЭЙБ"

Очерк

Намарай харалган һалхитай үдэр. Газаа жэхымэ хүйтэн. Гэртэ библиотекэ соо ороходо, бааяма дулаахан, арюун сэбэр, сонхо бүхэндэнь жаахан амһартахануудые үлгөөд, сэсэгүүдые тариһан, зоной орожо һуугаад, газетэ, журнал уншаха столнууд жэрытэр табяатай. Юрэдөөл эндэ ороходо, бүхы юумэнииинь уряангы, юу хээ уншажа һууһайб гэхээр таатай зохид байна.

Хүн зон үнэхөөрөөшье таһардаггүй, отол орожо гаража байдаг — заримаиинь абаһан номоо һэлгүүлдэг, нүгөөдүүлынь, илангаяа гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, библиотекын эзэнһээ ондоо зүбшэл һурахаяа эндэ ерэдэг байба.

Автомобиль заһабарилгын Элхиин заводой профсоюзай библиотекэ эндээ хадаа яһала ехэ библиотекэ юм. 8,5 мянган номтой, 1200 гаран уншагшадтай. Элхи нютагта һуугшадай гурбанайнь нэгэ хубинь гэхэ гү, али һууринай гурбадахи хүн бүхэн энэ уншалгын байшанда ябадаг байна. Энээнһээ гадна үшөө зургаан библиотекэ: колхоздо хүдөөгэй библиотекэ, һургуулиин, үхибүүдэй, техническэ, СПТУ-гэй библиотекэ гээд байха.

Профсоюзай библиотекын уншагшад тон олон янзын зон: һургуулиин ахалагша классуудай һурагшадһаа эхилээд, хүдэлмэришэд, пенсионернүүд хүрэтэрөө олон даа.

Энэ библиотекые даагша Надежда Дмитриевна Антошинатай библиотекэ соонь һуунабди. Хүдэлмэри тухайгаа хөөрэнэ.

Библиотекэдээ выставкэнүүдые эмхидхэһэнээ харуулна, зохёолшодой творчестводо зорюулагдаһан үдэшэнүүдые эмхидхэдэг тухайдаа ярина. С. А. Есениндэ зорюулагдаһан үдэшэ сугларагшадые һонирхуулһан байгаа.

Нигэжэярижа һуухадань, тээ тугаар болоһон үхибүүдэй түрүүшын хонхын һайндэр тэрэ шэгээрээ нюдэндэ харагдаһан мэтэ болохо юм.

Элхиин дунда һургуулиин түрүүшын хонхын һайндэртэ хабаадалсахадаа, һургуулиин үхибүүдэй элдэб янзын сэсэгүүдые жэгтэй олоор барижа ерэһыень обёорһон байгааб. Элдэбын гоё сэсэгүүдые ургуулдаг тусгаар газар бии юм аабы гэжэ һанагдаа һэн. Городто һаань, гайхагдахашьегүй һааб даа, оранжерейһээ асараа гэжэ ойлгогдохо һэн бээзэ. Библиотекые даагшатай хөөрэлдэжэ байхадаа, энээн тухайда һонирхогдоһон байгаа. Тиигэн гэһээмни сэсэгтэ дуратайшуулай нэгэн, сэсэг ургуулагшадые олошоруулха гэжэ оролдодог, энэ хэрэг хүтэлбэрилэлсэдэг. хүн хөөрэлдэжэ һуугааша хүмни байба. Энээн тухайдаа дэлгэрэнгыгээршье хөөрэжэ үгэбэ.

Нюурыень харанаб. Эсэһэн юумэндээ зүрхэ сэдьхэлээрээ дурлажа хүдэлдэг хүнэй нюур ямар байгшаб, эгээл тиимэ, ошотоһон нюдэтэй, юумэндэ маргажа. уг-заг гэжэ байхагүй хэлбэритэй хүн. — Манай выставкэ хараһан һайт, — гэжэ миһэрхэдэнь, элдэбын үнгэтэй сэсэгүүд соо ороод ябаһандал болоно ха гээд һанахаар шарайнь гэрэлтэнэ. Залуу наһандаа олоһон агроном мэргэжэлынь (Надежда Дмитриевна 12 жэлдэ агрономоор хүдэлһэн, тусхай дунда эрдэмтэй агроном ябаһан) өөрыгөө мэдүүлжэ эхилээ гээшэ ха гэжэ һанажа һуугаа һэм. Энэ хүнэй хэжэ ябаһан мүнөөнэйншье ажал-библиотекарь. сүлөөтэй сагаа сүм зорюулдаг — сэсэг ургуулха хэрэгынь — хоюулаа удхынгаа талаар бэе бэедээ тон дүтэ байна — гэжэ сэдьхэнэм. Нэгэниинь ном судар, эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ, нүгөөдэнь гоё һайханда дуратайгаар хүн зонние хүмүүжүүлхэ, хүнэй сэдьхэл тэжээхэ, нюдыень баярлуулха юун һайн гээшэб. Байгаалиин хамаг бүхы үнгэ зүһые бэедээ шэнгээһэн сэсэгтэ дурагүй хүн олдохогүй бэзэ даа. Тиин тарижа ургуулдаг сэсэгүүдынь ехэ ажалай, ухаан бодолой хүсөөр түйлагдадаг байһаниинь бүгэдэндэ эли бээзэ. Энээн тухайдаа Н. Д. Антошинагай хөөрэһыень дуулая.

— Манай һууриндa сэсэг ургуулдаг зон жэл бүри олошоржо байна. Гурбадахи жэлээ сэрэгэй выставкэ эмхидхээбди. Түрүүшын жэлдэ болоһон выставкэдэмнай үсөөншэг зон ажалаа харуулаа һэн. Мүнөө жэлдэ 60 хүн хабаадаа. Ургуулһан сэсэгүүдыншье баян, олон янзын байба. Түрүүшын жэлдэ глодиолусой нэгэл баглаа байһан һаа, мүнөө жэлдэ олон байгаа.

Сэсэгэй выставкэ эмхидхэхэдээ, тэдэниие баглаа баглаа болгон суглуулжа табихадаа оншыень (нигэжэ уяхадаашье үнгэ зүһыень тааруулха, гоёор суглуулжа шадаха хэрэгтэй гэжэ хүн мэдэнэ ёһотой) мэдэхэ хэрэгтэй даа. Иимэ выставкэ гээшэ зондо гоё һайханиие ойлгуулха, нюдэнэй хужар болохоһоо гадна, мүн удхатай байха ёһотой гэжэ һанагдадаг.

Түрүүшын жэлдэ томо гэгшын букедээ «Бухенвальдын дохёо» гэһэн удхатай болгожо оролдоо һэмди. Харахада, гоёшье, һүрөөтэйшье байгаа һэн.

Мүнөө жэлэймнай выставкэ бүришье гоё, бүришье һайхан, алишье талаараа баян байгаа. Энэ жэлдэ жаран хүнэй ажал выставкэдэ харуулагдаа, тэдэнэй 26-ниинь онсо һайн дээрэ тоологдожо, урмашуулагдаа. Глодиолус сэсэгүүдээр хэһэн «Баян дэлгэр» гэжэ А. Ф. Кубышкинагай асарһан букет Советскэ Союзда зорюулагдаа. Эндэ асарһан баглаа сэсэгүүд булта ами аминдаа нэрэтэйнүүд байгаа.

Зургаа-долоон жэл соо сэсэг таридаг болонхой, баг шанарай бүлэ Тулохоновтонһоо жэшээ абажа, сэсэг таридаг болоо хүм. Элхиин дунда һургуулиин математикын багша Ага Батыровна заатагүй тон гоё, тон хомор, үнгэеэ буляалдаһан сэсэгүүдые тарижа ургуулдаг юм. Ондо ондоо сэсэгүүдые суглуулжа, амһарта соо һуулгахадаа, эдэнээ мэдэхэ хэрэгтэй. Ушар юуб гэхэдэ, заримдаа нэгэ сэсэгынь нүгөөдэеэ хорлодог байдаг юм. Хоёр ондоо сэсэгые нэгэ амһартадашье хэхэдэ, нэгэниинь наршыгаад үхэшэдэг байна. Иимэ ушартай дайралдагдаа һэн. Эдэниие тарижа ургуулхадаа бүришье нарилха хэрэгтэй байһаниинь эли бээзэ.

Манай һууринда сэсэгүүдые тарижа ургуулагшад булта дүршэлтэй болоохой. Олон жэлэй ургамалнууд гэжэ байха. Үрэһыень урид ургуулаад (рассада соо) газарта һуулгадаг, сэхэшье таридаг сэсэгүүд бии ааб даа. Минии һанахада. нэгэ юумэ хэхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө зоришоо һаа, болохогүй, бүтэхэгүй юумэн гэжэ байхагүй даа. Энээнэй хажуугаар шадабари, дүршэл, ехэ оролдолго хэрэгтэй юм бээзэ. Манай нютагта ехээр дэлгэрээгүй гоё гоё сэсэгүүдэй үрэһэ түбэй городуудһаа захижа асаруулагдадаг. Манай ороной урда районуудтай, түбэй городуудтай холбоотой болоһонби. Тэдэнэртэ бэшэгээр хандахадашни, заатагүй харюусаха, зүбшэл, заабари үгэхэ бшуу. «Цветоводство» гэжэ журнал ехэ туһатай даа. Түбэй городуудһаа хомор ургамалай үрэһэшье асаруулдаг байнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ Свердловск, Харьков, Краснодар городуудһаа сэсэгүүдэй үрэһэтэй хоёр-хоёр посылка абаа һэмби. Эдээн соонь алишье талаһаа тон үнэтэй үрэһэн байлсаа. Жэшээнь, шабо гэжэ нэрэтэй гвоздика сэсэгэй үрэһэнэй нэгэ килограммынь 1100 түхэригтэ байдаг юм. Энэ сэсэгэй нэгэ грамм үрэһэ, мүн манай эндэ хомор сэсэгүүдэй үрэһэ асаруулагдаа. Эдээнээ нүхэдтээ хубаалдажа таринабди. Бэе бэеынгээ ажал харалсахаш, хөөрэлдэхэш, хэн яажа ургуулааб гэжэ.

Сэсэг ургуулжа, энээндэ сэдьхэлээ нэгэл зорюулһан хүн энээн тээшээ ходол татагдаад байхаяа һанаха. Гараараа ургуулһан сэсэгшни бүришье үнэтэй шэнги байха, һалбараад байхадаа, ямар бэ гэжэ хэлэлтэшьегүй бээзэ. Дэлхэй дээрэ ямар үнгэ зүһэ бииб, тэдэ булта сэсэгтэ байдаг лэ даа. Сэсэгүүдые тариһан айлай ограда ямар гоё гээшэб. Зундаа Валентина Денисовна Рябцевагай ограда сэр хараад үзэгты. Ондо ондоо сэсэгүүдэй үнгыень тааруулаад тарижархинхай байха. Пенсионер Егор Федорович Алексеев олон жэлэй сэсэг таридаг, оградань ёһотой оранжерей болонхой. Эдэнэр мүн тон эрхим сортын помидор ургуулалсадаг юм. Егор Фёдоровичой нэгэ помидорынь 600 грамм татадаг. Иигэжэ сэсэг ургуулагшад манай һууринда яһалашье олон, үшөөшье олошорхо бээзэ гэжэ сэсэгэй выставкэ харуулба.

***

Иигэжэ Надежда Дмитриевна ажалһаа гадуур хэдэг юумэн тухайдаа ехэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Сэсэг тарижа ургуулха... баринууд тухай хөөрэ... балкон дээрэ ямар... тарибал, таарамжата... жэ намда ойлгуулна. ... һуухадаа, хүнэй анхар... тажа шададаг абьяаста... нүүд байдаг, эгээл тии... дэй нэгэн байна. Өөр... дурлаһан хэрэгтэ зоно... ра сэдьхэл татажа ... байһандань һэжэглэл... Энэ һууринда сэсэг ... лагшадай олошоржо ... ниинь энээнэй гэршэ ... но.

Манай һууһаар бай... дэхи һургуулиин багша ... Тулохонова ороод ... Номоо һэлгэхэ зуураа ... хэрэгээ зүбшэнэ, хөө... нэ хэбэртэйнүүд һэн. ... гэхэдэ, Элхи һууринда ... гуулиин дүрбэн дабхар... шан баригдажа, ашаг... да үгтөө. Эндэнь сэсэг, ... мал таридаг газар-ора... бии болохо. Эндэнь оло... зын сэсэг (тюльпануу... цис, глодиолус, эл... гвоздика болон бусады... рихадань, туһалалсаха ... лэнтэй байһан тухайдаа ... лиотекарь хөөрэнэ һэн.

Анханда агроном ... жэлтэй ябаһан хадаа ... Антошина ургамалтан ... гые тарижа ургуул... дүрэтэй, хамаг заабар... мэдэхэ, тиимэ тула нүх... туһалдаг, өөрынгөө ж... гээр бусадые дахуулд... байна.

Н. Д. Антошина боло... сад сэсэг ургуулагшад ... хитэй энэ ажал миин ... лөөтэй сагаа зүбөөр, ... туһатайгаар хэрэглэ... (энэншье тон ехэ удха... нартай асуудал байһа... элитэ) үшөө ехэ уд... гээшэ ха даа гэжэ һана... Юун бэ гэхэдэ, һуури... хонуудаа, мүн городу... шье үйлсэ гудамжану... болбосон түхэлтэй бол... гоёохо, шэмэглэхэ туха... лашье хөөрэлдөөд, үнэ... рээ хэһэн юумэн ба... лэ байдаг ха юм даа. Эн... хи нютагыешье (энд... вод, колхоз болон бусад... хи зургаанууд бии, ... мянга гаран зонтой) ... үзэхэдэ, мүнөөнэй эрил... хүрэнэгүй, зарим айлну... хашаань унахаяа ба... үзэмжэгүй байнал даа. ... рэ заагдаһан энэ һуури... хи эдэбхитэдые дэм... эдэнэрэй хэжэ байһан ... лые үргэдхэбэл, энэ һуу... бүри гоё болбосон түх... болохо һэн бээзэ.

Зарим зон сэсэг та... гээшые мүртэй юумэндэ ... лодоггүй. Теэд энэ дэлх... жэ һанахаар. Сэсэг ... мнай нюдэнэй хужар, ... байдалай шэмэг гээшэ ... Хүндэтэ айлшанда гоё ... лаа сэсэг барихада, яма... хид гээшэб.

— Ямар нэгэн хэрэгэй... рахада, манайда ерэжэ... нүүд сэсэгүүдые аб... эриһэн хүндэ үгэхэл ... оролдогшоб, бүгэдэндэ ... лэглэһэйб, — гэжэ биб... текарь хөөрөө һэн. Ти... хэлэхэдэнь, бэе бэедээ ... лаа сэсэг барижа, ба... һайхан үгэ хэлэжэл ... паамнай, һайн бэлэй ... һанажа һуугаа һэм.

Д. ЖУГДУРОВА.
Загарайн аймаг,
Элхи нютаг.

Хани барисаанай элшэтэ сахариг

ГРОЗНЫЙ. «Грозэнерго» ... зүүн зүгэй электрын ... хүсэнэй дамжуулагда... ехэ трансформатор Запорожьеһоо асарагдаа. Тэ... түмэр замһаа под... станци дээрэ татажа гарга... тула хүсэтэ машинанууд ...эгтэй болобо. Тиигэжэ ...шина, оньһонууд табяад ...тэ хилгэлдэн һунаа бэ...

Теэд үнинэй хүдэлжэ бай... энергетигүүд энээнии ...эн жэлэй саана болоһон ...ро нэгэ ушартай сасуул... үзэбэ ха. Тиихэдэ «110 ...осин дэн запас шэлнүүд... ...гээр, голнуудтайгаарнь ...ргэн поездоор ябуулбаб...» гэжэ украин нүхэд теле...фаар мэдээсэһэн юм. Тэ... сагтаа иимэ бэлэг сэлэ... ...д нээрээшье ушар удха... хэрэг байгаа.

Харин мүнөө Чечено-Ин...шетидэ, хүн бүхэнэй хүр...хэдэ абажа харабал, хүг...жэнги олохон капиталис оронуудайхиһаа ехэ электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэнэ. Энэ үндэр газарта оршодог республикын хото городуудһаа гадна, мүн холын станицануудай, аулнуудай байдалые электрын элшэ хүсэн хубилгаа.

Мүнөө Хойто Кавказай бүхы электросистемэнүүд хоорондоо электро-дамжуулгын утаһануудаар холбогдожо, хүсэтэ зайн галай сахариг болгогдоо: али нэгэн республикын, хизаарай гү, али областиин электрын элшэ хүсөөр дуталдаа һаа, хүршэнэрынь туһалдаг гээшэ. Иимэ гурим Кавказдахи арадуудай хоорондохи экономическа холбоое, хани барисаае саашадань улам бэхижүүлхэдэ туһатай байна.

Г. НАСОНОВ,
ТАСС-ай корр.

Россиин эгэшэ дүү республиканууд

Углөөдэр тээшэ зориһон алхам

ЙОШКАР-ОЛА. Хахад миллионһоо дээшэ дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, предприятинууд, соёлой ордонгууд, библиотекэнүүд, һургуулинууд, эмнэлгын эмхи зургаанууд, спортивна түгэс түхеэрэлгэнүүд, хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүд, троллейбусэй харгынууд. Эдэ хадаа Йошкар-Олагай социально-экономическа хүгжэлтын түсэбөөр хараалагдаһанай бишыхан хубинь гээшэ. Һаяшаг тэрэнии хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй сесси баталаа. Заводуудай коллективүүдэй, министерствэнүүдэй, трестнүүдэй, управлениинүүдэй, дээдэ болон дунда һургуулинуудай, техническэ мэргэжэл олгохо училищинуудай түсэбүүд социальна ехэ программаар хараалагдана.

Энэ түсэбэй табан бүлэг соо Мариин ниислэлэй ерээдүйнь харуулагдана. Эрдэм, техникын дэбжэлтэ тэрэнэй гол шухала эшэ нүхэсэл болоно. Энэ дэбжэлтын үндэһөөр хотын экономическа хүсэн нилээд ехээр ургаха юм. Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэ, ажаллаха арга боломжо һайжаруулга, элүүрые хамгаалга, физическэ болбосорол ба спорт хүгжөөлгэ, хүн зоной байдалай хэм хэмжээе дээшэлүүлгэ, гэрэй байдал ба соёлой хэрэглэмжын хангагдаса һайжаруулга — программын бусад бүлэгүүдынь болоно.

Жэшээнь, техническэ мэргэжэл олгохо һургуулинуудта 12 мянга гаран залуу хүдэлмэришэдые һургаха, техническэ дэбжэлтын үндэһөөр бар хүсэнэй ажалһаа сүлөөрһэн бүхы хүдэлмэришэдтэ шэнэ мэргэжэл олгохо, 25 мянган хүдэлмэришэдые шэнэ мэргэжэлнүүдтэ һургаха, оньһожоруулагдамал үйлэдбэридэ хүдэлэгшэдэй тооե нэгэ хахад дахин олошоруулха гэжэ шиидхэгдээ.

Йошкар-Олагай табан жэлэй социальна түсэб тэрээндэ нэмэлтэ, хубилалтнуудые оруулһан гансашье хотын депутадуудай Соведэй хамтын ябуулгын үрэ бэшэ юм. Бүхы һунгагшадай дурадхалнууд, захианууд тус түсэб дотор хараада абтаһан байна.

В. АЛЕКСЕЕВ,
ТАСС-ай корр.

Проза ба поэзиин зуун боти

КАЗАНЬ. Татар уран зохёолшо Абдурахман Абсалямовай шэнэ роман «НОГООН ЭРЬЕ» гэжэ нэрлэгдээд, согсолмол зохёолнуудайнь зургаадахи ботидо оронхой. Энээнии Татарай номой хэблэл барлан гаргаа. Зохёол соогоо мүнөө сагай һургуулиин байдалые, багшанарай ажалые харуулаа.

А. Абсалямовай зохёол бүхэниинь татар литературада элитэ һуури эзэлдэг байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнуудта зорюулһан «Бүргэдэй дальбараанууд», «Газинур» гэжэ романуудынь олондо мэдээжэ юм. Тэрэшэлэн мүнөө сагай хүдэлмэришэн анги тухай бэшэгдэһэн «Залиршагүй гал» гэжэ романиинь Тукайн нэрэмжэтэ республиканска шанда хүртэнхэй.

Ойн баярай жэлдэ республикын уншагшад зуун шэнэ номуудые абаха. Тэдэнэй тоодо шэнэ романууд, туужанууд, поэмэнүүд бии. А. Расих «Эрэлхэг зоригтойшуулай зам» гэһэн роман соогоо граждан дайнай жэлнүүдые харуулна. С. Рафиковай «Аажам мүрэнэй дэргэдэ» гэһэн шэнэ зохёол Заинска ГРЭС-эй барилгашадта зорюулагдаа. Татар литературадахи тон түрүүшын үзэгдэл болоһон, С. Батталай «Черемшан хизаарта» гэһэн шүлэглэмэл романтай уншагшад танилсаха байха. «Хани барисаанай баглаа» гэһэн ээлжээтэ согсолбори ном хэблэгдэн гараха. Тэрээн соо Украиныn. Молдавиин, Азербайджанай поэдүүдэй эрхим зохёолнууд оруулагдаа.

Октябриин ехэ революциин урда тээ татар хэлэн дээрэ номууд хэблэгдэдэггүй байгаа. Харин мүнөө эндэ жэл бүри зургаа миллион хэһэг шэнэ номуудай барлагдан гаража байһан ушар республика дотор хи ном хэблэхэ хэрэгэй үргэн далайсые гэршэлнэ.

А. ДЬЯЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.

Сотниковой ажаһуудалай талаар хангадаг комбинадаи эхэнэр хубсаһа оёдог цехэй дурадхалай дэбтэр соо энэ цехэй хүдэлмэришэн Прасковья Васильевна Кашерихина тухай олон дулаан үгэнүүд бэшээтэй. Юун бэ гэхэдэ, хорёод жэлэй туршада эндэ ажаллажа дүй үршэлтэй болоһон энэ эхэнэрэй оёһон хубсаһан тон тааруу, нарин нягтаар бүтээгдэһэн байдаг. Оюулһан хубсаһанайнгаа зохидоор таараһан байхада хүн дэбтэртэнь һанамжаяа бэшэхэдээ, энэ эхэнэртэ заал һаа халуун баяр, зүрхэнэйнгөө урин үгэнүүдые дамжуулһан лэ байха юм. Прасковья Васильевна Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ ажалай амжалта туйлаһанайнгаа түлөө ойн баярай медальда хүртэһэн байна. Коммунис ажалай ударник Прасковья Васильевна мүнөө СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөнэй ажалай бахтада жагсанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. В. Кашерихина ажалдаа.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Социалис оронуудаар

ҮНДЭҺЭН КАДРНУУДЫЕ БЭЛДЭНЭ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). ...хническэ мэргэжэл олгохо ...алсал Монголой Арадай ...публикада үргэнөөр дэл...хэ байнхай.

Республика дотор техничэ... мэргэжэлэй 20 гаран учи... бии. Эндэ басагад, хү... 70 янзын мэргэжэл шу... һүүлэй зургаан жэлэй ...а соо МНР-эй арадай ...ада тусхай мэргэжэлтэй ... мянган хүдэлмэришэд нэ...

Техническэ мэргэжэл олгохо ...алсал хүгжөөлгэдэнь, үн... кадрнуудые бэлдэлгэ... аха дүү Монгол орондо ...ческэ Союз али болохо ту...лжа үзүүлдэг. Үнгэрэгшэ ... жэлэй турша соо со...лис Монголой 500 хүдэл...шэд СССР-тэ һуража, мэр...эл абаһан байна.

СОФИИН СТУДЕНТНҮҮДЭЙ ХОТО

СОФИ. (ТАСС). Болгариин ...ислэлэй зүүн-урда районд... «Дырвеница» гэр байра...дай шэнэ кварталда сту...нүүдэй хото бодхоогдожо ...а. Һуралсалай корпусууд, ...раторинуудай, хамтын ...нуудай, библиотекэнүү... кафе болон театрай бай...нууд баригдана.

...ислэлэй табан дээдэ һур...лиин шэнэ байшангуудаа ...оходонь, студентнүүдэй 33 мянган хүн зонтой ...хо. Һуралсалда шухала ... түхеэрэлгэнүүд, мүн 27 ...ан хүнэй хамтын байра... баригдажа байнхай. 1200 хүниие багтааха залтай театрта залуушуул амаралтынгаа үедэ зүжэгүүдые харадаг болохо. Шэнэ кинотеатрынь 500 хүниие багтаахаар. Соёлой байшан, олон тоото кафенүүд үдэшын боро хараанаар галнуудаа носоожо, айлшадые урижа, үүдэнүүдээ сэлихэ. Спортдо дуратайшуул бүрхөөгдэмэл спортивна залтай, нэмэл талмайтай болохо.

Барилгын талмай дээрэ мүнөө ажалай охин орьелно. Софин хэдэн зуугаад комсомолшууд эндэ ажалладаг. Софин студентнүүдэй хото залуушуулай барилгын национальна талмай гэжэ соносхогдонхой.

ВЕНГРИИН ТЕАТРНУУДАЙ СЦЕНЭ ДЭЭРЭ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгриин театрнуудай ажабайдал баян, һонирхолтой юм. Эхилээд байгша энэ сезондо 34 театр зуугаад шэнэ зүжэг харуулха.

Венгриин классикын, мүнөөнэй эрхим уран зохёолшодой, драматургнуудай — Имре Мадач, Дьюла Ийеш, Лайош Галамбош, Ласло Дюрко болон бусадай зохёолнуудаар табигдаһан зүжэгүүд сценэ дээрэһээ буудаггүй.

Ород, совет авторнуудай зүжэгүүд Венгриин театрнуудай репертуарта хүндэтэ һууриия эзэлэнхэй. Чеховэй «Три сестры», «Дядя Ваня» гэжэ зүжэгүүд ниислэлэй театрнуудай сценэ дээрэ хорёод жэлдэ табигдажа байна. Будапештын комедиин театр энэ жэлдэ «Три сестры» гэжэ зүжэг табиба. Ева Руткаи, Иван Дарваш гэдэг мэдээжэ артистнууд зүжэгтэ хабаадалсана. Национальна театрай репертуарта Гоголиин «Ревизор» оролсоно. Тэрэниие совет режиссер Г. А. Товстоногов найруулан табиха юм.

ПОЛЬШЫН НЕФТЕХИМИИН ХҮГЖЭЛТЭ

ВАРШАВА. ТАСС Польшын нефтехимиин түрүү предприяти болохо нефть илган буйлуулдаг, нефтехимиин Плоцкдохи Мазовецкэ комбинадта октан ехэтэй бензин гаргаха цех болзорһоо урид ашаглалгада оробо. Эндэ жэл бүри 330 мянган тонно иимэ түлишэ гаргагдадаг болохо.

Варшаваһаа 100 километр хойгуур оршодог энэ нефтехимическэ комбинат СССР-һээ соргоор дамжуулан Польшодо мүнөө жэл асарагдаһан 30 миллион тонно нефть илган буйлуулаа. СССР хадаа Польшо руу нефть дамжуулдаг гансал орон болоно. Республикын арадай ажахыда тон хэрэгтэй 40 янзын продукци Плоцкдо совет нефтьһээ абана. Түрүүшын түхеэрэлгэнүүдэй ашаглалгада ороһон сагһаа хойшо, 1964 онһоо эндэ дүрбэ хахад миллион тонно бензин, 8 миллион шахуу тонно дизелиин түлишэ бэлдэгдэ.

Плоцкын комбинат мүнөө үдэр бүри 30 мянган тонно нефть буйлуулна. Энэнь Европодохи иимэ түхэлэй томо предприятинуудай нэгэн болоно.

Германиин Демократическа Республика социалис ...гуулалтын замаар ураг...а дабшана. Олон жэлэй ...шада аха дүү ёһоор Со...ческэ Союзтай харилсан ту...лсалга ГДР-эй хүгжэлтэ ...элтын түшэг тулгуури ...оно.

...оксбергдэхи электро...ицине (зураг дээрэ) рес...бликада герман-совет ха...барисаанай барилга гэжэ ...лэгдэг. Тэрэнэй түрүүшын ...ээн ашаглалгада ту...дааад, ГДР-ые зайн га...р таһалгаряагүйгөөр хан...а. Станци совет түхеэрэл...нүүдээр хангагданхай, со...мэргэжэлтэд немец нү...дөө саг үргэлжэ туһална.

АДН—ТАСС-ай фото.

Бараадий Мунгонов

БАЯН ЗҮРХЭН

Романһаа хэһэг

(Үргэлжэлэл. Эхининь ноябриин 18-най номерто).

Долгормаа, Долгормаа... Баарһан даа, үргөө шэнги үндэр сагаан шэнэ байшан барюулжа ороод, тэрээн соогоо хэды ехээр жаргажа һууха гэжэ һанагша һэм! Тэрээн тухайгаа һүни бүри һайхан зүүдэ зүүдэлжэ хоногшо һэн. Гэрэйнгээ бариг дажа дүүрэхэ дүтэлхэдэнь оройдоо унтажа хонохоошье болишоо шахуу бэлэй. Теэд тэрэ һайхан зүүдэниинь, тиимэ һайхан хүсэлэнгынь үглөөнэй үлэн хүхэ манан шэнгеэр дэгдэшэбэ.

Түймэр хүүенэ. Гал дүлэн соробхилно. Тортогтой хара утаан огторгой тулан мушхарна. Гажа буруу ёохор хатарһандал, ута богони һүүдэртэй хүнүүд саагуур наагуур һүүдэгэшэлдэжэ, хаанаһааб даа, хари холын юртэмсэнүүдһээ гү, ниидэжэ ерэһэн юрэ бусын амитадтал, һөөл жэгтэйгээр танигдашагүй ондоогоор харагдана. Тэдэнэй дунда хүдэлэнгүй зогсоһон Жамбын нэгэ доро уйдхартай шэрүүн нюур галай гэрэлдэ зэд хүрин үнгөөр елэлзэнэ. Шүдэниинь шангаар зуурганхай. Нюдэниинь юумэ туданашье гү, үгы гү, ойн түймэрһөө өөрэгүйгөөр орьёлһон гал улаан дүлэн руу сабшалаагүйгөөр гэтэшэнхэй.

«Ямар муу золигынь гал табиба гээшэб? Ямар муу золигынь намда хоро һанажа, хормой доороо хутага нюугаад ябаһан байба гээшэб? Артелиин гэшүүдэй дунда тиимэ муухай амитан байгаагүй ёһотой. Хамтын ажалһаа хулжаһан хүнгэн олзо бэдэрээшэдэй нэгэнһээ гарабал ха. Үнөөхи хара нохой заналтаяа бэелүүлбэ гээшэ гү?.. Теэд яахабши, олоной дунда нэгэ галзуу нохой байдаг ха юм даа. Хүнэй гараар гэрнай галдуулба гэжэ Долгормаа яагаа зүбөөр тааба гээшэб! Сэдьхэл зүрхөөрөө тааба гү? Муу зүнгынь шэбшэбэ гү?»

Гэрэй шифер хушалта ташуур буугай һүрэһэн абяатайгаар, шанга шангаар пишаганан ташаганан тэһэрнэ. Жамбын нюур дээгүүр түймэрэй амиды улаан һүүдэрнүүд эрбэлзэн наадана. Газарай хүрьһэнһөө үндэһөөрөө бүхөөр холбоотой мэргэн буурал сарса шэнги, Жамба нэгэ байраһаа хүдэлэнгүй, манатаһан нюдөөрөө галай алтарма сагаан бурмые шэртэн, бүхы наһанайнгаа ябадалые һанаандаа оруулжа, тэрэ ута замаараа дахин ябажа гараһандал, ажабайдалайнгаа али олон үзэгдэлнүүдые нюдэнэйнгөө хараа дээрэ тогтоожо, тон элихэнээр тодолон зураглана.

Бага балшар наһандаа үгытэй ядуу хасаг айлай үхибүүн ябажа зобоһон тулиһаниинь, үшөө тиихэ үедэ эсэгээ, дүү хүбүүгээ, баһа хожомынь дүү басагаяа, эжыгээ, тиигээд бүри хожомынь гурбан үхибүү өөртэнь бэлэглэһэн түрүүшынгээ һамга алдажа, абашагүй ехээр гутаһан голхорһониинь һанагдажа, бүлин улаан зүрхыень дахинаа халуун түмэрөөр хайрабал даа. Үбшэнтэй гэгшээр хээшэжэ хэршэжэ байһандал, отолжо һиилэжэ байһандал янгинуулба, анха найнь хүндүүлхэй шархануудые дахин һэндээжэ шэмшэрүүлбэ. Тиигээд энэ мүнөө шэнэ гэрынь галдуулшаба... Тиихэдээ хамаг бүхы бэрхэшээлынь, хамаг бүхы гай зоболонгынь үшөөл хуу үнгэрөөгүй, ажабайдалайнь аян зам дээрэ үшөөл нэтэрүүгээр угтажа ээрэжэ, хурса углуутай хүндэ шулуу үбэртэлөөд, үшөөл хойноһоонь дахажа мариажа, гэтэжэ гэрдэжэ ябаһан зандаа байба гээшэ ааб даа.

«Хуби заяамни юундэ намайе интэрээ хэһээнэб? Юунэй түлөө? Яаһандамни?— Жамбын уралнууд аргаахан хүдэлжэ, арай дуулдахаар гүбэрнэ. — Хүл дээрээ бордойжо хүн болохоһоо хойшо улад зоной түлөө, нютагайхинайнгаа түлөө оролдожо ябааб. Юрөө нютагаймнай колхоз юрын колхозуудһаа уридлан гаража, миллионернүүдэй зэргэдэ ороһой даа, эндэхи зомнай бэлбосон һайн байдалтай болоһой даа гэжэ үдэр, һүнигүй, үргэһэ нойргүй, өөрыгөө гамнангүй ажаллажа ябааб. Юундэ иимэ муухайгаар, юундэ иимэ һэшхэлгүйгөөр намдаа хандаба гээшэбта, юрөөгэйхин? Яаһанаймни түлөө? Юундэ?..

Бүгэдэ юрөөгэйхин гэмтэй бэшэ гэжэ ойлгожо байгаашье һаа, Жамбын досоо тэсэнэгүй, элдэб юумэ эжэлүүдгүй һанаандань ороно ха юм даа.

Иигэжэ өөрыгөө тамалжа, сэдьхэл зүрхөө зобоожо, олон асуудалда харюу оложо ядажа байхынь хажуугаар, дари дээрэ дабһалха гэһэндэл, хаан гарууди шубуунай дали шэнгеэр дарбалзаһан гал улаан дүлэн соогуур, ган абарга хирээгэй үдэн шэнгеэр елэлзэһэн хөө хара тортог соогуур үшөө тэрэ үһэгүй мэлигэр нюуртай, хоёр маяа хүлтэй, хүн шэнги дүрсэтэй амитад бии боложо, урал амаяа һорилгожо байгаад, бэлтэгэр шара нюдэеэ хилайлгажа, хамар хэсараа талдуулжа, ирзагар сагаан шүдэеэ хабиржа хабжагануулжа, шүлһэтэй ягаан хэлэеэ булталзуулжа байгаад, өөрыень наадалан, гасаалан, зэрёолон, архинша найгууршадай ёохор танца абтай жэбтэйгээр, эбдүүсэнги шуналтайгаар хатарһан мэтэ һанагдана.

«Аа-а, Бүрин Хаантаяа хөөрэлдэжэ байдаг бидэнэр һүзэгтэн мүргэлшэдэй, үбгэд хүгшэдэй үгэ дуулангүй, Тайлгата хадын арые онгилуулжа, шэбээ хаалта барюулжа, нуур сөөрэм тогтоолгоо хамнайш даа, Банчеев! Тиихэшни багадаад, тэрэ сөөрэм нуур соогоо уһанай хорхойнуудые тэжээлгээ һэмнайш даа! Тэрэнэйшни түлөө Тайлгата хадын эзэн Бүхэ Баалга шамда уурлаба, шамайе хэһээбэ гээшэл даа. Тиигэжэ ойлгоорой, зүү, тэнэг үсэд баарма, һыы-һыы-һыы!..» — гэлдэн шашхажа байгаад, хүхэ улаан дүлэн соо Галдан гэбшын, Ломбо хубарагай дүрсэтэй амитад һориго һарига дэбхэншээлдэнэ, хашхаржа, байжа хатаралдана.

«Яба, хүхигты, хүн дүрсэтэй ороолонгууд! Яба дэбхэрэгты, шолмосой түхэлтэй шононууд! Таанарһаа айгаад, Банчеев сухарихаашье байнагүй. Таанарһаа гайхаад, тангаригаа мартахаашье байнагүй. Танаар дутаад, ташарайхин зобожо байнагүй. Хүн зониие үймүүлхэ худ-хуулхаяа болигты. Улад зониие мэхэлхэ мунхаруулхаяа болигты. Үдэр болохо, наран гараха ойртобо. Харанхы һүнингөө хүшэгэ доогуур шургажа, Бүхэ Баалгынгаа хүмэг бүтүү сээжэ руу гулгирагты саашаа, үхэдэлнүүд! Үүрэй сайгаа үдыдэ үтэр түргэн тонилогты саашаа Ташарһаа! Наранай гаратар байгаа һаа, һамнуулхабди гэжэ мэдэгты!..» — гэжэ Банчеев һанаан соогоо эридээр тэдээндэ харюусана.

«Ии-их, Жамба, Жамба.. Банчеев Жамба, ши намайе яһалханаар ёбороо һэншии даа, нохойн годон! Тарайса ёбороо һэншии, барнааг. Хүндэхэн нюдаргатайш даа, амтынь мэдэхэ болооб. Архи уугаад, машинаяа бута сохижо хаяхадамни, өөрөө амиды үлөөш гэжэ баярлаагүй, мухариса шаажархёо һэмнэйш даа, һанана гүш? Шамда хүн хайратай бэшэ— машина хайратай, хүрхигэр хүнды түмэр хайратай. Хэн архи уудаггүйб? Бултадаа уудаг,хүн бүхэн уудаг. Архи уудаггүй хүниие энэ дэлхэй дээрэ олохогүйш. Тиихэдэнь ши, Жамба Банчеев, ганса намайе оложо, архиншада тооложо, нэгэ яяр машинын түлөө алан түлэн алдааш, бузархан муухайгаар хараагаа доромжолоош. Хүниие сохихо эрхэ хэн шамда үгөө юм? Хэншье үгөөгүй. Хүниие сохижо, налижа байнхаар, сүүдтэ үгэхөө яагаабши? Шамда сохюулха доромжолуулхын орондо хуулиин урда харюусаха һэм. Минии хараал хүрэжэ, мүнөө шамайе хэһээбэ гээшэл даа. Тиигэжэ мэдээрэй, зүү, мухар улаан нюдарга, һии-һии-һии!..» — гэжэ бүхэтэр боргооһон шэнгеэр һиинaлдаһан Дабаа-Жалсанай түхэлтэй архиншa найгууршад түймэрэй саагуурхи харанхы һүниин дундаһаа бүгтэгэшэлдэн, бэгзэгэшэлдэн наашаа гараад, өөрынь урдаһаа урал амаяа зуужа, шүдэ нюдэеэ үзүүрлэжэ, нюдаргаяа зангидажа занажа байһан шэнги.

«Зай, бү түнэгтыл даа, архинша залхуу Дабаа-Жалсангууд! Минии хэлэхые тэсэбэритэй һайнаар шагнаад байгты. Бурханайшье үгы һаа, таанар юрөөгэйхин өөһэдөө харана мэдэнэ. өөһэдөө гэршэнэр байна ха юмта даа. Түрэл колхознай урагшатай һайнаар хүгжэжэ байна. Томо үүлтэрэй үхэрнүүдые, нарин нооһотой хонидые оло мянгаадаар үсхэбэрилжэ, ашаг олзо ехээр абадаг боложо, миллионер болоһоор үнинэй, артелиимнай гэшүүд ажана һайн, баян бардам байдалтай болоһоор олон жэлэй. Саашадаа бүришье һайн байдалтай болохобди. Теэд, сэхынь хэлэхэдэ, ажал хэхэ дурагүй, залхуу нобшо, архинша тамхинша хүнүүд манай дунда үшөөл бии ха юм даа. Тэдэниие ажалда ябуулха, хүдэлмэри һайнаар хүүлэхэ гэжэ али тухай тэдэнээр хяралдагша гээшэ һэмбиб! Хараагаад зандараадшье абадаг тэсэхээ болиходоо ташаадшье туршадаг байгааб. Бурхан зүг, тэдэнэй өөһэдынь лэ тала хаража, хүн болоһой гэжэ һанахадаа тиигэдэг байгаалби даа. Нэгэшье хүниие түрмэ түлшэ руу түлхеэгүйб. Түрмэдэ оруулаа һаашни, гэртэхиниинь зобохо тулиха Миил ташаад табяашань дээрэ байгша һэн. Зарим нэгэниинь заһардагшье байгаа. Тиигэжэ, нютагайхин, ойлгоно гээшэ гүт? Юрөөгэйхин түрмын таглаадаһан боложол байдаг гүүлэхэгүйн тулада, нютаг голойнгоо нэрэ хүндые аршалхын тулада тиигэдэг байгаалби даа. Гансашье тэрэнэй тулада бэшэ, хүниие хайрлахадаа. гэртэхининень хайрлахадаа тиигэдэг байгаа һэм гэжэ һанагшаб. Магад буруушье ойлгодог байжа болооб даа. Юундэб гэхэдэ тэдэнэй нэгэн магад намда хоро һанажа, шуһаа татаад, шүдөө зуугаад, нюдаргаа зангидаад ябадаг байһан аалам. Хэзээ нэгэтэ хоро үһөөгөө абахаяал абахаб гэжэ үншэн хабһанайнгаа оёорто шэбшэжэ ябадаг байһан аалам. Тиигээд лэ энэ мүнөө хара хэрэгээ бэелүүлжэ, хатайр сэдьхэлээ ханаажа болоо. Тиимэ уйтан зосоохитой, тиимэ ахир жэжэ амитад нютаг бүхэндэ байдаг ха юм даа. Теэд тэрэ хүн, муу доторой, модон голтой тэрэ хүн дан ехээр бү хүхиюужэн. Банчеев гэрээ галдуулхадаа уйлаха бархирхаяа, уйдаха гомдохоёо, нугарха хухархаяа байнагүй. Тиигэжэ найдаһан хүн дэмы найдаха, дэмы бэеэ зобоохо. Дайн дажарые дабажа гараһан, фашис этэгээдүүдтэй улайха нюураараа тулажа, халуун шулуу долёоһон хүнүүд тиимэ бэлэхэнээр нугаржа үгэдэггүй. Тииһээ титэрээ республикынгаа засаг түрэдэ депутат болгожо эдэ зоной һунгаһан, этигэл найдабаряа үзүүлһэн коммунис партиин гэшүүн хуби заяанайнгаа гү, дайсадайнгаа гү хэдэншье дабхар сохилтые дабажа гараха шадалтай. «Хэбтэһэн хүн хээли алдаха, ябаһан хүн яһа зууха» гэлсэгшэ гүбэ. Улам бүри нэтэрүүгээр, улам бүри зүрхэгээр, улам бүри эдэбхитэй һайнаар ажаллажа, коммунис партиингаа найдаһан даабариие эсэстэнь хүрэтэр дүүргэхэб. тиимэ шадал, тиимэ зориг намда бии гэжэ энэ гал улаан дүлэнэй урда, галдуулжа байһан гэрэйнгээ урда, таанар бүгэдэ юрөөгэйхинэй урда үнэн зүрхэнһөө тангариглана б. Гансашье алхам гэдэргээ сухарихагүй. Банчеев Сухарла һаа, үйлэ үндэһөө харуужам, бурхан зүгI..»

Үндэр сагаан байшан томошье һаа, дүрэжэ дүүрэхэ тээшээ дүтэлнэ. Зунай һүни богони аад, дууһаха тээшээ дүхэнэ. Гэрэй үһөө хүүен унажа, огторгойдо хүрэтэр ошо дүлэ сасаруулан намхагад гэшэбэ. Үндэр сагаан байшан гансата набтар болошоһон шэнгеэр харагдаба. Анхан алтарма шара үнгөөр яларжа, дабирхайлиг шэнэхэн үнэрөөр хангалтажа байһан ханануудынь хара хүүргэдэһэн болошоод, ошо дүлэндэ долёолгожо эдюулжэ байтараа, гэншэжэ ёолоһон гү, али халаглажа һанаа алдаһан бүглүү абяатайгаар дабхасалдан ялтаран уншаба. Гал түймэр дабхар хүсэтэйгөөр, хүүежэ, энэ харатай хүндэ ажалаа түргэн түгэсхэхэ гэһэндэл, гэрэй үлэгдэлнүүдтэ улам хомхойгоор добтолбо.

Зүүн хойто зүгһөө удаа-ханаар үүр хираалжа, галай гэрэл улам бүри һүлэмхи боложо бүүдынэ. Наранай гараха үеэр дүүрэхэ юумэн хуу дүүрэһэн, түрүүлэгшын гэр дүрэжэ дууһаһан байба. Гэрэй һуури дээрэһээ гансал хүхэ һиимэн утаан уйдхартайгаар ууяжа, үглөөнэй нойрмог һэбшээдэ үлеэлгэн, аяшарһан аяншанай аали боолёороо һалирһан шэнги, колхозой түб һуурин соогуур тунайша аалиханаар тарлажа. тунажа байгаа һэн.

Үнгэрэгшэ һүниндөө Юрөөгэй голдо оройдоо юунэйшье болоогүй юм шэнги. хүдөө талаһаа булжамуурай дуун шангадажа, үглөөнэй шүүдэртэ хүльбэрһэн үлгэн сагаан дайдые уянгата һайхан абяагаар дүүргэнэ.

Усалта түймэртэ диилдэһэн улад зон гэмэр гутар гэмэрэлдэн, уриг дуриг ухарилдан, эсэнги удаанаар таража ошоно. Уйдхар гасаланда дарагдаһан буурал ногоон сарса гансааран үлэжэ. үндэһэ миндааһаараа дэлхэйн хүрьһэнһөө бүхөөр шагтагалдан, баруунай зүүнэй шуурга һалхинда сохюулан нэрбүүлэн, хүндэ бодолнуудаа мухарюулна.

«Энэ наһанаймни зам харгы энхэ зүб байгаа гү? Али магад нэгэ тээнь гажуу гэшхэһэн байгаа гүб? Ямар гэм хэһэндээ гэр бараагаа галдуулжа, хорото могойдо хадхуулжа байха болобобиб? Ушарынь мэдэхэ уладууд хэлэжэ тайлбарилжа үгыт. Бүхы наһанаймни ябадал. альган дээрэ байһандал, танай нюдэндэ тобойсо харагдажа байна ха юм...»

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Элдэб һонин

НУУР ХАЙШАА ОРОШОНОБ?

ВОЛОГДА. Вологодско областиин Вытегорско райондо үзэгдэдэг энэ һонирхолтой ушар эндэхи ихтиологуудай һаналые татаһаар үнинэй юм. Байд гээд лэ Лухт-нуурай (урдань Кайнинска гэжэ нэрлэгдэдэг район) урда хахад талынь уһан газар дорохи ямаршьеб хүндыгөөр урдажа үгы болошодог байна. Тиихэдэ хаалтаар хүреэлэгдэһэн хойто хажуутайнь багахан уһан үлэдэг.

Иимэ ушар илангаяа ган гасуур жэлдэ гол түлэб үбэлдөө, февраль һара соо үзэгдэдэг. Зарим жэлнүүдтэ саһагүй үбэл ороходонь, хабартаа нуурай оёорые хахалжа таряа тарьяад, уһанайнь бии болотор ургаса хурьяажа үридэгдэдэг байһан гэхэ.

Теэд энээнэй эгээл һонирхолтойнь гэхэдэ, нуурай оёорой ехээр гантахада, уһантайнь хамта хэлтэгэнэ, сурхай, алгана гэхэ мэтэ загаһадшье үгы болошодог байна. Хайшаа тэдэнэр орошонюб? Олонхи хүнүүдэй тухайлдагай ёһоор газар доогуур урдажа Сагаан далайда ороно гү, али избёосхото хурьһэн соо үхэжэ хосорно гү?

Мүнөө жэлэй ган гасуур зунай һүүлээр Лухт нуурай уһан хэзээ хэзээнэйхиһээ эртүүр хорожо эхилээ. Аймагай загаһанай инспекциин хүдэлмэрилэгшэд нуурай загаһадые тэмдэглэжэ дүүргэбэ. Энэ загаһадые харууһалха нийтын пост табигданхай. Нуурай урда талын уһан хорожол байна. Тэрээнтэй хамта тэмдэгтэй загаһадшье хороно. Ерэхэ 1973 оной хабарые хүлеэел даа. Магад тиихэдэ энэ нуурай нюуса нээгдэхэ аалам?

Ю. ЛЕДНЕВ,
ТАСС-ай корр.

АМИДЫ ОЛЗО

КИЕВ. Энэ һонирхолтой модые эрдэмтэд «амиды олзо» гэжэ нэрлэһэн юм. Тэрэнэй ягаа улаабтар шэлбүүһэниинь намартаа набшадал адляар хагдаржа унашадаг байна.

Энэ тон хомор реликтово түрэлэй модод үни хада хосоржо һаланхай гэжэ ботанигууд тоолодог байһан юм. Теэд эрдэмтэд хэдэн зуун жэл соо һамаржа байгаа гэжэ элирүүлэгдээ. 1945 ондо хэдэн иимэ модод Азида олдобо. Тэдэнэр 50 метр үндэртэй, хоёр метрһээ дээшэ диаметртэй байна. Эрдэмтэд энэ модые метасеквойя гэжэ нэрлэн тэрээн тухай тусхай ном бэшэһэн байна.

Манай орондо энэ модые Ленинград. Киев, Львов городуудай научна түбүүдэй хүдэлмэрилэгшэд шэнжэлнэ. Энэ тон түргэн ургадаг, дархалхада зөөлэн, зохид модон гэжэ элирүүлэгдээ. Метасеквойя Киевтэ УССР-эй наукануудай Академиин ботаническа саад соо һайнаар дадажа урганхай.

Энэ модон жэл соо далан сантиметрээр ута болоно гэжэ Ботаническа саадай дендрологическа отделениие даагша И. И. Гордиенко хөөрэнэ. Гэхэтэй хамта, метасеквойя хүйтэнһөө ехээр айдаггүй байна. Үнгэрэгшэ жэлэй саһагүй шэмэрүүн үбэлые тэрэ ямаршьегүй һайн үнгэргөө.

Ботаническа саадай хүдэлмэрилэгшэд энэ хомор модые олошоруулха арга бэдэржэ байнхай. Тэрэниие оронойн элдэб районуудта тараах турш алга хэгдэнэ. Мүнөөшье метасеквойя Ялта, Кривой-Рог болон бэшэшье хэдэн городуудта урга жа байдаг.

В. КАЛИТА,
ТАСС-ай корр.

НОХОИЕ ХҮДӨӨЛҮҮЛГЭ

МАГАДАН. Эртэ урда сагай хүнүүдэй отогой эгээл хүндэтэй хүндэ тон адляар арбан мянган жэлэй урда тээ хүдөөлүүлэгдэһэн нохойн үлэгдэлнүүлые Магаданай археологууд малталга хэжэ байтараа олобо. Энээнһээ урагша Азиин зүүн хойто зүгтэ зэрлиг ангуудые гэрэй болгон һургалга бүри һүүлдэ болоһон гэжэ тухайлагдадаг байһан юм.

Научна шэнжэлэлгын комплексно институдай түүхын эрдэмэй доктор Н. Н. Диковэй хүтэлбэрилдэг археологическа экспедици Камчаткын нэгэ районой доодо палеолидай үеын отогой һууринда малталга хэжэ байба. Эндэл нохойн хүүр олдоо һэн. Охра адхаһан багахан нүхэн соо нохойе хэбтүүлээ, хүлнүүдыень дүмүүхэнээр толгой доронь табинхай байба. Хажуудань ажалай элдэб зэмсэг хэгдэнхэй.

Тэрэ урданай балар сагта нохой энэ отогой үг гарбал гэжэ тоологдодог байжа болоо. Тиимэһээ энэ нохой хүниие амидыруулха гү, али хоёрдохи түрэлыень олгохо шуһан болохо гэһэн удхатайгаар хүүр соонь охра адхагдаһан байха юм.

Е. ДЕНИСОВ,
ТАСС-ай корр.

ХОТОНУУД ТУХАЙ ЭТЮДҮҮД

ХЯАГТЫН ШЭНЭ ШЭНЖЭ

Хяагта — Буряадай АССР-эй хото. Энэ хото 1728 онһоо эхитэй. 15,5 мянган хүн зон эндэ ажаһуудаг.

Огторгой өөдэ харбан ургаһан жэрбэгэр сэхэ, будүүн гэгшын нарһан мододые харахадаа, энэ хотын тогтоогдохо үеэр эдэ модод һаял ургажа эхилһэн байгаа ёһотой гэһэн бодол ээлүүдгүй түрөөдхинэ. Үнинэй эдэ мододой, оршон тойронхи гүбээнүүдэй үгы һаань, Россин Европодохи хубиин эртэ урдын хотодо байна тээшэ гүб гэжэ һанамаар. Угалза һиилүүрээр гоёон шэмэглэһэн сонхонуудтай налшагархан гэрнүүд эндэ олон. Шулуун гэрнүүдынь мантан томо баханануудтай. Юрэдөөл хэтэдээ байхаар баригдаһан ха гэхээр. Зэргэлээ олон магазинууд, айлшадай буудаг байшан — хэзээ нэгэтэ, хаанаб даа, Тверской губернидэ буулгагдаһан хуушанай шарлашанхай гэрэл зурагуудһаа эдэ бүгэдые хаража болоно. Хяагта гээшэ гол замһаа холо, заха газарта байдаг хото юм гү даа гэжэ түрүүшээр һанагдажашье магад. Үнэндөө тиимэ бэшэ.

Зуун табин жэлэй урда тээ хэдэн зуугаад зоной ажаһуудаг байһан энэ һуурин нютагые бусадшье түбинүүдтэ һайн мэдэдэг бэлэй. Хяагта бухы дэлхэй дээрэ суурханхай, Росси, Хитад ба Дунда Азидахи гүрэнүүдһээ байтагай, Лондонтой, Америкэтэй холбоо барисаатай гэжэ тиихэдэ дэмы хэлсэдэггүй байгаа. Агшан зуура нюдөө аняад бодолгодо абтабал, жэнгэй — тэмээн хамбын хүндөөр алхалхань соностоһондол болохо. Тэдэ сай, торго, гоё угалза һиилүүртэй шаажан амһарта абажа ябадаг байгаа бшуу. Аралжаа наймаашадта алба хэдэг хүнүүд эд хогшолыень жэнгһээ буулгажа, тэргэ шаргада ашаад, купецүүдэй тусхай зүргэ харгыгаар Байгал тээшэ абаашажа, тэндэһээ Россин гүн руу ябуулдаг бэлэй.

Хэрбээ Суэцкэ каналай баригдаагүй һаань, Хяагта үшөөл удаан саг соо суурхажа байха һэн. Суэцкэ каналай нээгдэхэдэ, хилэ шадарай энэ багахан хотын худалдаа наймаанай үүргэ түргөөр буурашаһан юм гэхэ. Эд бараа далайгаар зөөхэдэ, хуурай газараар, Хяагтаар зөөһэндэ орходоо нилээд үнэгүй байгаа. Тиимэһээ энэ хотын сууни иимэ түргөөр буурашаһан юм.

Хоморой шухаг зүйлнүүд хизаар ороноо шэнжэлдэг нютагай музейдэ бии. М. Бестужевай бүтээһэн эхэ зурагууд, декабристнуудай дархалһан бэшэгэй стол, академик В. А. Обручевой суглуулһан өөрсэ шухаг коллекци эндэ хадагалагдана. П. Шиллингын бүтээһэн электро-суранзата түрүүшын телеграф эндэ, ехэ лабораторинуудһаа, эрдэм ухаанай түбүүдһээ холо, мүндэлһэн байгаа. «Һургуулида һуража байхаһаа хойшо музейе һайн мэдэхэб. Эндэ ходо ерэжэ, һонирхон харадаг һэм»,— гэжэ лётчик-космонавт Н. Рукавишников магтаалай дэбтэртэ бэшэнэ. Юрэдөө Хяагта замбуулинай баатарые хүмүүжүүлһэн, үе сагһаа гээгдээгүй болоно бшуу.

Тэрэ холын жэлнүүдтэ сүлэгдэһэн декабристнуудые Хяагта хүндэлдэг, бархшаэл түбэгүүдыень хубаалдадаг бэлэй. Герценэй «Полярная звезда», «Колокол» журналнуудые бусад олохон хотонуудһаа урид абажа уншадаг байһан юм. Буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровые хүмүүжүүлээ. Түүхэ бухы юумэ дурасхаал болгон үлөөдэг гээшэ. Эгээл үнэтэ юумые хэтэдэнь мүнхэлдэг заншалтай. Сагаантан-Семеновтоной буу үбсүүндэнь тодхоод байхада, хүдэлмэришэн ба солдат депутадуудай түрүүшын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Константин Масковай хэлэһэн үгэнүүд Сибириин дүлии балай газарта омог дорюунаар зэдэлээ һэн: «Маанадые түрмэ түлшэдэ хаагаашье, буудаашье һаатнай, Совет засаг хүгжэн һалбарха. Большевигүүд хэд гээшэб гэжэ арад зон ойлгоо, мэдэхэ болоо, тиин табан жэлэй үнгэрхэдэ, тэдэнэй ямараар ажаһуухыень хараха хүсэл дуран хүрэнэ, хэдэн зуугаад, мянгаад тэмсэлшэд маанадай орондо жагсахал».

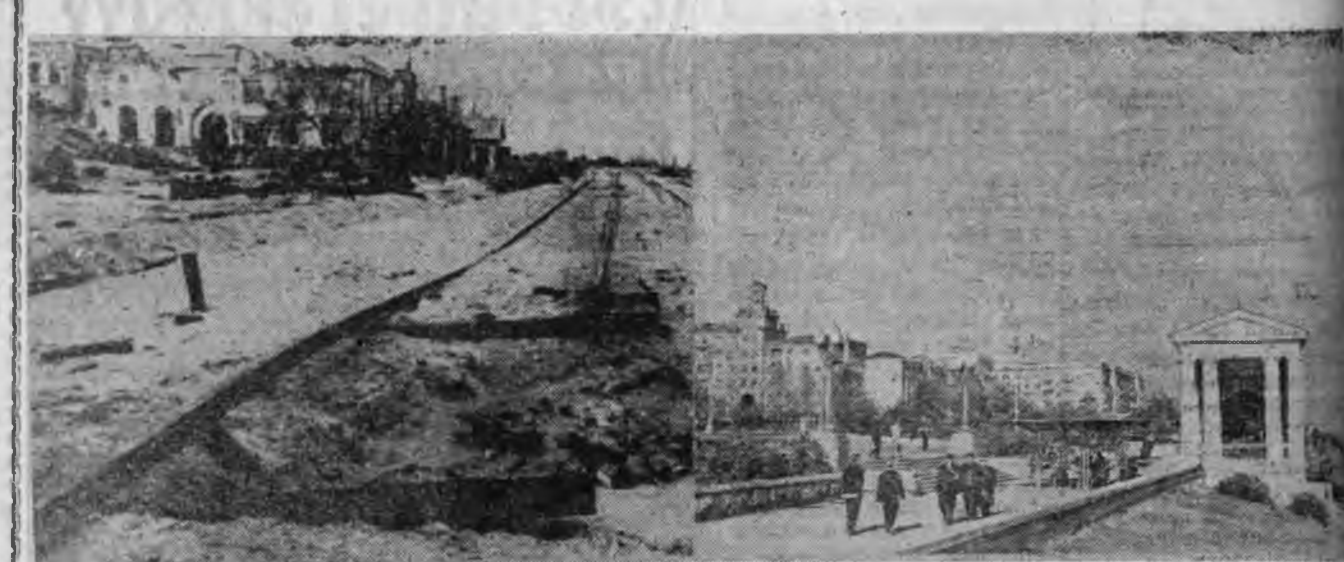
Монголой сүлөөтэ гайхамшаг үдэр тухай Сүхэ-Баатар энэ багахан Хяагта хотодо бодомжолһон байгаа. Тэрэниие арадайнгаа хубисхалай түб хото болгоо һэн. Улаан-Баатар гэжэ нэрэ үгэхын тула улаан малшадай түрүүшын отрядууд эндэһээ Үргэ тээшэ дабшаа һэн. Ород арад тэрээндэ памятник нютагтаа бодхоогоо.

Дүшэ гаран жэлэй урда тээ оройдоол 548 зоной ажаһуудаг байһан багахан хото мүнөө ээрэлгэ-нэхэлгын томо фабрикаараа алдаршанхай. Зүүн Сибириин бухы хүн зониие хубсалуулна. Эхэнэрэй, эрэ хүнэй, үхибүүдэй зуун зүйлэй хубсаһа хунар нэхэжэ гаргана.

Үгы, иимэ хото городууд ехэ замһаа холо хэзээшье байдаггүй бшуу.

С. ТРОЯН,
«Известиин» соб. корр.
(«Известия» газетэһээ абтаба).
Хяагта, Буряадай АССР.

МҮНӨӨ... 30 ЖЭЛЭЙ СААНА...

ВОЛГОГРАД. Сталинград шадар болоһон байлдаанай 30 жэлэй ой 1972 оной ноябрийн 19-дэ гүйсэбэ.

Коммунис парти болон Совет правительствын эмхидхэхы ехэ ажал ябуулһанай ашаар совет арад нэгэ ехэ бүлэ болон хамтаржа, герой хотые тон богони болзор соо һэргээн бодхоожо шадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн гарһаа— Волгын эрье шадархи үйлсэ. (Обороной музейн архивһаа абтаһан зураг); мүнөөнэй Волгоград.

ТАСС-ай фотохронико.

Уласхоорондын шэнжэлэл

США: ҺУНГАЛТАНУУД БА ДОТООДЫН ПОЛИТИКА

Холбоото Штадуудай президентын һунгалтын үрэ дүнгүүдые, дотоодын политикада ямараар нүлөөлхэ байһые Нью-Йоркдо һаяхан болоһон пресс-конференци дээрэ США-гай Коммунис партиин генеральна секретарь Гэс Холл үгэ хэлэхэдээ шэнжэлһэн байна. Энэ шэнжэлэл угаа ехэ һонирхолтой. Ушарынь хадаа социально-экономическа бэрхэтэй хэсүү асуудалнуудһаа арадай анхаралые һамааруулхые эрмэлзэхэдээ, Америкын буржуазна хэблэл мүнөө гадаадын политическэ асуудалнууд тушаа бэшэдэг болонхой.

Мүнөө жэлдэ монополис этэгээдүүд Никсониие тойрон нэгэдэбэ гээд Гэс Холл тэмдэглээ. США-да эрхилэгдэдэг аралжаа наймаан республиканска партиһаа президентын тушаалда кандидадые дэбжүүлгэдэ, тэрэнэй һунгалтада илажа гаралгада бага бэшээр туһалаа.

Үнэндөө һунгалтын дүнгүүдые шэнжэлгэ юу харуулнаб гэхэдэ, Р. Никсонэй түлөө хамагай түрүүндэ баян шадалтай хүн зон дуугаа үгэһэн байха юм. Жэлдээ 15 мянган долларһоо бага бэшэ олзо оруулдаг баян һунгагшадай 82 процентнь Никсонэй түлөө дуугаа үгөө. Эгээн лэ үгытэй хүн зоной ба негрнүүдэй зүгһөө республиканска кандидат ямар нэгэн горитой дэмжэлгэ хүлеэжэ шадаагүй гээд «Нью-Йорк таймс» тэмдэглэһэн байха юм. Хүн зоной расис үзэлтэй хубида нүлөөлхэ гэжэ республиканецууд оролдоо. 10 миллион һунгагшадай диилэнхи олонхинь 1968 ондо Джордж Уоллесой түлөө дуугаа үгэһэн байгаа һаа, Уоллесой хорлуулаад, президентын һууриин түлөө тэмсэхэһээ арсаһанайнь һүүлээр Никсониие дэмжэһэн байна.

Сагаан байшанда республиканска президентын һуухан түрүүшын дүрбэн жэлэй турша соо правительство хадаа тэрэниие яагаад хоёрдохи болзорто һунгахаб. Вьетнамдахи уршагта ябуулгаһаа яажа зайсахаб гэһэн хоёр асуудалда гол анхаралаа хандуулһан байха юм. Холбоото Штадуудтахи дотоодын эрилтэ хэрэглэмжэнүүд ба асуудалнууд — мүнгэнэй үнын уналга, хүдэлмэригүйдэлгэ, городуудай бэрхэтэй хэсүү байдал гэхэ зэргын асуудалнууд хэрэгсээгдэдэггүй байгаа. Индохитадта амгалан байдал тогтоогдоод байгаа һаа, оролдолго ба мүнгэ зөөриие хүдэлмэригүйдэлгые усадхахын, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын хэрэг, мүн гэр байра һайжаруулхын тулада зорюулха аргатай болохо гээд һунгалтын урда тээ телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ Р. Никсон найдуулаа һэн. Гэбэшье президентын һунгалтын болзор сасуунь, дотоодын ямар нэгэн үргэн ехэ шэнэдхэлтэнүүдые удаадахи дүрбэн жэлэй турша соо хэхэ һанаашалга правительство гаргаагүй гэжэ яһала ойлгохоор президент хэлэһэн байха юм.

Элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй ба социальна галгын хэрэглэмжэнүүдтэ мүнгэ зөөри һомололгые [illegible] мээхэ тухай конгрессэй талан абаһан хэдэн хуули нуудые Сагаан байшан хориглон шөөлэн хориһон байха юм. Гэр байра барилгада мүнгэ һомололго хороогдохоор хараалагданхай. Хэтэрхэйдэ министр Ромни энэ статья федеральна бюджедһээ [illegible] рин гаргагдаха ёһотой гэжэ мэдүүлээ. Эдэ бүгэдэ «[illegible] малта» хэнэбди, мүнгэнэй үнын уналгатай тэмсэнэбди гэһэн шалтагтайгаар бэелүүлэгдэнэ. Тиихэтэй хамта 1973 ондо США-гай сэрэгэй бюджет эгээн лэ ехээр [illegible] тоогдоо. Салин хүлһэ нэмэхэгүй гэһэн хэмжээн хүсэн дөө үлөө, томо корпорацинуудта налогой талаар хүнгэлэлтэнүүд үгтэхэ байна. «Хүдэлмэригүйдэлгэ, ехэ налог ба мүнгэнэй сэнгэй уналга США-гай экономикодо урда мэтэ түбэг татахаар зандаа үлэбэ» гээд «Уолл Стрит джорнал» онсолон тэмдэглэнэ.

ТААТАЙ ХАРАА БОДОЛ

Гадаадын политикын талаар Пакистанай правительство һүүлэй үдэрнүүдтэ хэдэ хэдэн алхамуудые хээ. Тэрээндэнь дэлхэйн олониитэ анхаралаа хандуулна. СЕАТО гэжэ ээрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэлһөө энэ ороной тараһан тухай, Германиин Демократическа Республикые, ДРВ ба КНДР-ые Пакистанай тусхайтаар мэдэрһэн тухай эндэ хэлэгдэнэ. Пакистанай правительствын эдэ шиидхэбэринүүд политическэ таатай хараа бодол баримталдаг байһыень гэршэлнэ гээд Варшавын «Жолнеж вольности» гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

СЕАТО 1954 оной сентябрьда байгуулагдаһан юм. Тэрэ социалис оронуудта эсэргүүгээр зорюулагданхай, мүн Азида национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха гээшэ тэрэнэй гол зорилгонуудай нэгэн байһан юм. Вьетнам арадта эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгаяа 1965 ондо үргэдхэхэдөө, Джонсоной правительство «СЕАТО-гай талаар абаһан уялгануудаа» урдаа баридаг байгаа.

Энэ бүлэглэлэй Азидахи гэшүүд СЕАТО-да хабаадахадаа ямаршье аша туһа хүлеэтээгүй, гадаадын политическэ хэрэгүүдэйнгээ талаар бүри гансаарданги болоо, бэеэ даанхай байдалаа алдажа ороо.

Бүри 1970 ондо һунгалтын урда тээхи кампаниин орон дотор боложо байхада, Пакистанай мүнөөнэй президент Бхуттын толгойлдог Пакистанай арадай парти СЕАТО-һаа ороноо гаргаха уялга бэе дээрээ даажа абаа һэн. Энэ найдуулгань мүнөө дүүргэгдээ.

Энэ бүлэглэлгэһөө Пакистанай гаралга «Империалис политикын ба «Хүйтэн дайнай» зэбсэг Урда Азида болоод ложо үгэһэн» СЕАТО-да горитой сохилто үгтэбэ гэжэ Индиин нүлөө ехэтэй «Нэшнл геральд» газетэ заана. Газетын һанамжын ёһоор, Бхуттын энэ шиидхэбэри «Пакистанай гадаадын политикада [illegible] хэгдэһэн горитойхон алхам болоно», мүн социалис гүрэнүүдтэй тус ороной хамаа харилсаагаа үргэдхэлгэдэ туһалха.

Пакистанай гадаадын политикын нигэжэ таатайгаар хубилалга Бангладеш ба Индитэй Пакистанай харилсаа заһаруулгада мүн лэ туһалха байна.

ЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛЭЙ АМЫЕНЬ ТАТАХА

Сэрэгэй тулалдаанай һүжэрхөөр аюултай гуламтануудые усадхаха, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые батадхаха зорилгоор аха дүү социалис гүрэнүүдэй баримталдаг политика шууд сэхээр бэелүүлэгдэнэ.

Индохитадтахи дайн байлдаа болюулхада таарамжатай эрхэ байдал мүнөө бии болоо. Вьетнамда дайн байлдаа болюулха, амгалан байдал һэргээхэ тухай США-гай ба ДРВ-гэй хоорондохи хэлсээндэ гар табиха замда Вашингтоной һаад ушаруулгые болюулха хэрэгтэй.

Оршон байдалай шахардуу шанга зандаа үлэһэн бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи гансахан лэ район гэхэдэ, Дүтын Зүүн зүг болоно. Эндэхи байдал шахардуу шанга байһан зангаараа. Энээниие Холбоото Штадуудай правительствашье арсадаггүй. Израилиин ба араб оронуудай хоорондо шэнэ дайнай һүжэрхэ аюул тушаа Америкын дээдэ зэргэтэ гүрэнэй ажал ябуулагшадай «һанаагаа зободог» байһаниинь тэдэнэй хэдэ хэдэн мэдүүлгэнүүд соо элирхэйлэгдэһэн байха юм.

Гэбэшье үнэндөө США хадаа Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан ёһоной гуримшуулгые һаатуулха зорилготойгоор Тель-Авивай бэелүүлдэг политикые урмашуулдаг байна.

Мүнөө Вашингтон аяншалан ошоһон Израилиин обороной министр Моше Даян США-гай гүрэнэй секретарь У. Роджерс, ЦРУ-гай директор Р. Хелмс болон национальна аюулгүй байдалай талаар президентын туһалагша Г. Киссинджертэй хөөрэлдэһэн байха юм. Американ хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ хаража үзэхэдэ, Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюциие дүүргэхэ тухай хөөрэлдөөн оройдоошье болоогүй. Энэ резолюциин түлөө Холбоото Штадууд дуугаа үгэлсэһэн байгаа гэжэ мэдээжэ бшуу. «Политическэ гуримшуулга тушаа ямар нэгэн дурадхалтай» би ерээгүйб гээд Даян сэхэ руунь мэдүүлһэн байха юм. Израиль ээрхэг түримхэйшүүлдэ американ буу зэбсэг үгэхэ тухай Даян хөөрэлдөөнүүдые хээ. Ракетэнүүдые абаха, мүнөө абтажа байһан «Фантом» гэжэ истребитель-бомбардировщигуудые, «Скайхок» гэжэ бомбардировщигуудые үгэлгые түргэдүүлхэ гэжэ Даян оролдоно гээд «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ. Сири ба Ливанда дээрмэшэн ёһоор [illegible] нээр добтолон орохын түлөө да эдэ самолёдуудые хэрэглэхэ гэжэ израиль командовани һанаашалдаг.

Америкын зүгһөө дэмжэлгэ хүлеэдэг дээрэһээ Израиль хэтэрмэ этэгээдүүд 1967 ондо булимтаран абаһан араб газар нютагуудһаа гаража ошохые оройдоошье хүсэнэгүй. «Газа шадархи сектор Израилиин таһаршагүй хубинь хододоо байха юм» гээд Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Эбан ноябриин 16-да мэдүүлһэн байна.

Мүнөөнэй бэрхэтэй хэсүү байдалда ээрхэг түримхэйшүүлэй амыень татахын тулада араб Зүүн зүгэй оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлхэ шухала. Араб гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй ба обороной министрнүүдэй зүблөөн мүнөө Кувейдтэ боложо байнхай. Израиль ээрхэг түримхэйшүүлэй ябадалай хойшолонгуудые усадхаха зорилгоор хамтаараа ябуулга хэхэ юрэнхы тусэбые тэдэнэр хараалха байна. Оронуудайнгаа бата нэгэдэлые хангаха бэзэ гэжэ араб арадууд энэ зүблөөнһөө хүлеэнэ.

С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).

ТЕЛЕФОН-РАДИО ХИЛЫН СААНАҺАА ТЕЛЕГРАФ

СОФИ

Олониитын аша туһада

ТАСС

Болгариин партийно-правительственна делегациин СССР-тэ айлшалалга КПСС-эй XXIV съездын, БКП-гэй съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһан, хоёр партиин ба гүрэнэй гадаадын, дотоодын политикын генеральна хараа шэглэл тодорхойлһон манай хоёр ороной хоорондын харилсаас хүгжөөлгэдэ шухала алхам болохо гэжэ НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй гэшүүн, Эсэгэ ороной фронтын Национальна Соведэй секретарь А. Шишков «Вечерни новини» газетэдэ мэдүүлбэ. СССР-эй, НРБ-гэй партийно-правительственна делегацинуудай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлалгада нүлөөлхэ байһаниинь дамжаггүй гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Тэмсэжэ байгаа вьетнам арадтай һанал нэгэтэй байһан тухайдаа аха дүү делегацинууд үшөө дахин тэмдэглээд, Вьетнамдахи дайн эбэй ёһоор гуримшуулагдаха зэргэтэй гээд найдажа байһанаа мэдүүлбэд. Зүүн зүгтэхи байдал тушаа хоёр партиин ба гүрэнэй шууд баримталдаг хараа бодол дэлхэйн энэ райондохи хёмоөөе шиидхэхэ арга олгохо байха гэжэ А. Шишков хэлээ.

БЕРЛИН

СЕПГ-гэй ЦК-гай конференци

ТАСС

СЕПГ-гэй ЦК-гай конференци хоёр үдэрэй турша соо боложо дүүрэбэ. СЕПГ-гэй VIII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ агитаци ба пропагандын зорилгонуудые конференциин хүдэлмэридэ хабаадагшад зүбшэлһэн байна.

Бухы республикын эхин организацинуудта, партийна бүлэгүүдтэ боложо үнгэрһэн конференциин дүнгүүдые үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ шухала удха шанартай гэжэ Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь В. Ламберц түгэсхэлэй үгэ доторoo тэмдэглэбэ. СЕПГ-гэй VIII съездын шиидхэбэринүүд бухы партиин дайшалхы программа, партиин сурталай хүдэлмэриин найдамтай түшэг болохо гэжэ конференци элирхэйлээ гээд тэрэ хэлэбэ.

БЕЛГРАД

Европодо амгалан байдал тогтоохын түлөө

ТАСС

Бэеэ дааһан байдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной, эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэдэг Европын, бухы дэлхэйн түрүү хүсэнүүдэй тэмсэлые Югославиин арад үргэнөөр дэмжэнэ гэжэ Гадаадын хэрэгүүдэй союзна секретариин уялгануудые дүүргэгшэ Я. Петрич Союзна скупщина дээрэ элидхэл хэхэдээ тэмдэглээ.

ПАРИЖ

ЛЕ ДЫК ТХО ПАРИЖДА

ТАСС

Вьетнамай Ажалшадай партиин Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь, Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөндэ хабаададаг ДРВ-гэй делегациин тусхай советник Ле Дык Тхо ноябриин 17-до эндэ ерээ.

Вьетнамай асуудалые зүбшэлжэ байһан хөөрэлдөөнүүдэй ябаса тухай ДРВ-гэй правительствын 1972 оной октябриин 26-най мэдүүлгые бухы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэдэг олониитэ үргэнөөр дэмжээ гэжэ Ле Дык Тхо аэродром дээрэ журналистнуудтай уулзахадаа тэмдэглэбэ. Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ октябриин 31-нэй үдэр Парижда гар табигдаха ёһотой байһан юм гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ. Тиигэбэшье американ тала уялгануудаа дүүргээгүй, энэ хэлсээндэ мүнөө болотор гар табигдаагүй, амгалан байдал һэргээгдээгүй байһаар.

«Тохёолдоһон байдалай түлөө Холбоото Штадууд харюусаха ёһотой, — гэжэ Ле Дык Тхо хэлэбэ.—Хэлсээндэ дары гар табиха тухай асуудалые шиидхэхэ зорилготойгоор американ талатай хөөрэлдөө үшөө дахин хэхын тула США-гай дурадхалаар Парижда ерэбэб. ДРВ-гэй ба США-гай хоорондо хэгдэһэн хэлсээнһээ үндэһэлэн, хөөрэлдөө үргэлжэлүүлхээр бэлэмди», — гэжэ Ле Дык Тхо хэлэбэ.

Хөөрэлдөө хэжэ, Вьетнамай асуудал шиидхэхые американ тала үнэхөөрөө хүсэбэл, Урда Вьетнамые буу зэбсэгээр хангалгаяа, зэрлиг бүдүүлиг бомбодолгоёо дары болюулха ёһотой гэжэ Ле Дык Тхо тэмдэглээ.

Хэлсээндэ гар табилгаяа хэрбээ США-гай хойшо татаад, дайгаа үргэлжэлүүлээд байгаа һаань, бэеэ дааһан байдалайнгаа, сүлөөгэйнгөө, эб найрамдалай түлөө вьетнам арад шууд тэмсэхэ.

БОНН

ГДР-эй, ФРГ-гэй хоорондын договорые дары эсэслэн баталха

ТАСС

ГДР-эй ба ФРГ-тэй хоорондын харилсаанай үндэһэ һуури тухай даб дээрэхи договор шухала удха шанартай гэжэ Германиин Коммунис партиин Түрүүлэгшэ Курт Бахман һунгуулиин урда тээхи ГКП-гэй митинг дээрэ (Гамбургда) үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэнэ. Түүхэтэ удха шанартай энэ договорые Баруун Германиин хүн зон һайшаан дэмжэнэ. ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондын харилсаанай үндэһэ һуури тухай тус договорые дары эсэслэн баталха шухала гэжэ ГКП-гэй Түрүүлэгшэ мэдүүлээ.

Энэ договор уласхоорондын политическэ шухала үүргэтэй гэжэ Баруун Германиин түрүү үзэлтэй журнал — «Социалистише корреспонденц» тэмдэглэнэ. Дурдагдагша договорые эсэслэн баталалга «Европын түбтэ бата бэхи эб найрамдал хангаха түүхэтэ алхам болохо байха» гэжэ журнал элирхэйлнэ.

Энэ договор Германиин хоёр гүрэнэй аша туһада харюусана гээд журнал бэшэнэ.

БОНН

СДПГ-гэй Президиумэй заседани

ТАСС

Бундестагта болоһон һунгалта СДПГ-гэй ба тэрээнтэй хамта нэгэ бүлэглэлдэородог СВДП-гэй найдамтай илалтаар дүүрээ гэжэ социал-демократическа партиин заседани тухай эндэ тунхаглагдаһан коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

«Правительствада эдэ хоёр партиин саашанхи харюусалтые» баталхын тула СВДП-гэй түрүүлэгшэ В. Шеельтэй дары түргөөр уулзаха тухай канцлер В. Брандтын һанаашалгые президиум һайшаагаа.

СДПГ-гэй правлениин заседани ноябриин 20-до үнгэргэгдэжэ, парламентын һунгалтын дүнгүүд зүбшэлэгдэхэ байна.

НЬЮ-ЙОРК

Ангиин тэмсэлэй фронтнууд дээрэ

ТАСС

Хүдэлмэришэн ангиин буһалгаата тэмсэл Холбоото Штадуудта замханагүй. Ажаллаха арга боломжыень һайжаруулхын, салин хүлһыень дээшэлүүлхын түлөө тэдэнэр тэмсэнэ. Джорджи штадтахи Лейквуд хотын «Дженерал моторс» заводто хүдэлдэг 4.400 хүн богони болзорой буһалгаа соносхобо.

«Си-Би-Эс» гэжэ радио-дамжуулгын ба телевизионно ехэ компаниин операторнуудай, электригүүдэй, техник-хүдэлмэришэдэй буһалгаан хоёр неделиин турша соо үргэлжэлбэ. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэ тэдэнэр компаниин ээдэй урда табиһан байна.

Эхэнэрнүүдэй хубсаһа хунар оёдог предприятиин профсоюзай 45 мянган гэшүүн ниитэ национальна буһалгаа үнгэргэбэ.

ВЕНЭ. (ТАСС). Юденбургдахи (Штири) металлургическа заводой түмэр хабтайлгадаг цехэй 200 хүдэлмэришэн 48 часай буһалгаа соносхобо. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха тухай буһалгаалагшадай ба захиргаанай хоорондын хөөрэлдөөнүүд мүнөө болотор үрэгүй байһаар.

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Зарим фабрикануудай үйлэдбэриин ээдэй шахалта хэһэнһээ уламжалан, Уругвайн 2.500 бүд нэхэгшэд хүдэлмэригүй үлөө. Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрһэнтэй дашарамдуулан, салин хүлһыень дээшэлүүлхэ тухай хүдэлмэришэдэй эрилтэ табихада, фабрикануудай ээд иимэ шиидхэбэри гаргаха ушартай болоһон байна.

Фабрикануудай ээдэй гаргуу аашануудые буруушаажа, хүдэлмэригүй үлэһэн нүхэдэйнгөө эрилтэнүүдые дэмжэжэ байһанаа бүд нэхэгшэд мэдүүлнэ.

ШЭНЭ КУРСА НЭЭГДЭБЭ

Зүүн Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй интернат һургуулинуудай болон республикымнай найман жэлэй һургуулинуудай директорнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсын хэшээл эхилбэ. Энэ курса Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай дэргэдэ нээгдээ.

Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр С. С. Дмитриев, тэрэнэй орлогшо П. М. Борголов гэгшэд һурахаяа ерэгшэдэй үмэнэ үгэ хэлээ. Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай эрдэмтэ багшанар лекцинүүдые уншана.

Педагогикоор, психологёор, зарим предмедүүдые зааха методикоор лекцинүүд курсын дүүрэтэр уншагдаха байна. Курсада һурахаяа ерэһэн директорнууд Улаан-Үдын һургуулинуудай хэшээлнүүдтэ орожо хараха, классһаа гадуур хүдэлмэритэйнь танилсаха, нийслэл хотын түүхэтэ болон дурасхаалта газарнуудаар ябажа хараха байна.

М. МАДАЕВ.

ЗАЛУУ ҮЕТЭНИИЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭДЭ АНХАРАЛ

Эстониин һургуулинууд залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулдаг, һонирхоһон эрдэмэй талаар тэдэнэй мэргэжэл шадабарииень дээшэлүүлхэ талаар ехэ ажал хэдэг байна. Һуралсалай шэнэ, мүн техническэ аргануу хэрэглэгдэнэ. Зарим предмедүүдээр бүри гүнзэгы эрдэм мэдэрэлтэй болгохо зорилготойгоор тусхай классууд эмхидхэгдэнхэй. Иимэ классуудые дүүргэһэн һурагшад ерээдүйнгөө мэргэжэлые зүбөөр шэлэн абана.

Юрэнхы эрдэм мэдэрэлэй тусхай классуудтай һургуулинуудта үхибүүд факультативна хэшээлнүүдтэ ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тартуска районой Рагнуска найман жэлэй һургуулида бэеын тамирай соёлой талаар хэшээл үнгэргэгдэжэ байна. Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ энэ һургуули успеваемостяараа, һайн һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар түрүү һуури эзэлһэн байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Малшадай бүхэсоюзна мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоол тушаа һанамжанууд. «Ажалай жагсаал» — суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна комитедүүдэй пленумүүдһээ. «Урагшаа дабшаха, ехэ амжалтануудые туйлаха»—Д-Н. Хобраковой статья. Официальна таһаг. Түрэл орондомнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Бэдэрэлгэ» — корреспонденци. АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанахи һонин. Нютаг нютагай һонин. Спорт.

ЭНХИР КРАЙ

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00—Дамжуулгын программа. 18.05 — Ахалагша классуудай һурагшадай «Альтаир» гэжэ телевизионно клуб. 18.45—Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.15 — Телепанорама. 19.35 — «Арадай хиналта бэелүүлэгдэнэ» (буряадаар). 19.50 — «Акробатическа эскизүүд» — Эстониин телестудиин фильм. 20.10 — «Здоровье» — тележурнал. 20.40 — «Искусствын мастернууд». «Дуратай рольнууд» — документальна фильм. 22.00 — «Рабочая книга» — уран зохёолой дамжуулга. 22.25 —«Манай нютаг хизаарнай» — Примориин телевидениин фильм. 23.15 — Үдэшын концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

 ● Типография управления поделам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00520. Заказ № 1383